

Svensk Familjeterapi

Nr 3 2013, årgång 24

Issn 100-3421

Utges av Svenska Föreningen
för Familjeterapi (SFFT)

Redaktör:

Anita Blom af Ekenstam,

Redaktör/layout:

Mårten af Ekenstam

Adress: Ringvägen

47b, 181 33 Lidingö

Mail: sftred@telia.com

Nästa nummer

kommer ut

i december

Manusstopp: 15/11

Föreningens styrelse 2012 — 2013

Marie Forneman,
ordförande

Arne Gynther, vice
ordförande

Ulf Korman, kassör

Åsa Kvarnbrink,
sekreterare

Helena Engelbrekt,
ledamot

Britt-Marie Andersson,
ledamot

Lena Sahlström,
ledamot

Cecilia Scott-Wiklöf,
ledamot

Charlotte Westerberg,
ledamot

Gunnel Nirving,
ledamot

Karin Nilsson,
vetenskaplig
sekreterare

**Föreningens
webbadress:**

www.sfft.se

Vi ses i Ystad!

När detta skrivs är det fortfarande sommar (enligt almanackan i alla fall) och jag skulle kunnat skriva bara "Gone cycling" för det är vad som upptar mig nu – en sen cykelsemestervecka i Cognac! Men när detta ska läsas är det höst så jag får skärpa mig!

Sommaren har varit en lugn period både för styrelse och ordförande om man undantar de som förbereder årets kongress i Ystad, de verkar ha jobbat på! Programmet ser så intressant ut! Många deltagare har anmält sig redan före sommaren, tack för det då blir det lite lugnare som arrangör! Det kan finnas plats kvar när ni läser detta men det är det svårt att sia om, platsantalet är ju begränsat.

Att ha kongress vid denna tid på hösten verkar populärt - inom en månad har både vi, Danmark, Finland och EFTA/NFTO kongress. STOK i Danmark har dessutom 25års-jubiläum.

Något att uppmärksamma för er som inte har tidningen Socionomen, är att de hade en temabilaga om familjeterapi i sitt senaste nummer, med välkända skribenter från vårt fält. Läs!

SFT-redaktionen har också arbetat under sommaren och bjuder som vanligt på en bra blandning från lokalt till internationellt!

Glädjande för oss i styrelsen är att vi nu är fulltaliga och har alla lokalföreningar representerade när nu Gunnel Nirving kommer med som representant för Västra – välkommen!

Jag vill samtidigt påminna om att vi har årsmöte 17 oktober i samband med kongressen i Ystad, välkomna!

Med det slutar jag med en förhoppning att vi ses snart i Ystad!

Marie Forneman
Ordförande SFFT

Medlem i Sveriges Familjeterapi Förening - SFFT blir du automatiskt genom att gå med i en regional förening. Alla föreningarna finns presenterade på SFFT:s hemsida, www.sfft.se, under rubriken regioner. Här följer också en lista på kontaktpersoner för de olika regionala föreningarna.

Västerbotten: Åsa Kvarnbrink asa@andebrink.se

Jämtland-Härjedalen: www.ffmitt.com Marie Forneman marie.forneman@jll.se
Telefon arb: 063-153921

Dalarna: Jörgen Gunnarson jorgen.gunnarson@ludvika.se Telefon: 0240-86097

Värmland: Lennart Björk, Ö Torggatan 19, 652 24 Karlstad
Telefon: 0541-88025 networker@live.se

Västra Sverige: Ilze Norman ilze.norman@alingsas.se
Telefon: 0322-15401, 0733-963300

Halland: Anita Nilsson anita.nilsson@falkenberg.se

Södra Sverige: Ulf Korman ulfkorman@comhem.se

FTF-Sydost: Eva Sjökvist eva.sjokvist@vaxjo.se

Famös, mellersta och östra Sverige: www.famos.se Rolf Hessel info@famos.se
Telefon: 072-3110655

Stockholm: Lena Sahlström lena.sahlstrom@sfft.se

Åland: Crister Eriksson cristere@aland.net

Det är till din regionala förening du vänder dig med namn- och adressändringar.

KALLELSE TILL ÅRSMÖTE!

SFFT INBJUDER TILL ÅRSMÖTE PÅ YSTADS SALTSJÖBAD 17 OKTOBER 2013 KL. 17:15 - 18:30

SEDVANLIGA ÅRSMÖTESFÖRHANDLINGAR. LOKAL MEDDELAS PÅ PLATS.

VÄLKOMNA ÖNSKAR SFFT:S STYRELSE!

Nordic Family Therapy & The Future

*Den 10nde nordiska kongressen i familjeterapi
10th Nordic Family Therapy Congress
13.-16. augusti/13.-16. August 2014
Hotel Caribia, Kongressikuja 1, 20540 Turku, Finland*

Nordic Family Therapy & The Future

www.familytherapyfuture.fi
Finnish Family Therapy Association

En betraktelse ur ett norrköpingsperspektiv

Vi bär det med oss

Vi ritar en karta och börjar pricka in städer och personer som vi minns, som gjorde ett avtryck i oss denna gång. Det blir många prickar och streck och snart är vår whiteboard fullklottrad med namn, platser och intryck. Först framträder de som människor, alla dessa färgstarka individer och relationen och mötet med dem, men sen minns vi också andra saker, vad de sa och vilka kloka tankar de hade. De inspirerar!

En Nätverkskonferens kan vara så mycket mer än bara en rad föreläsningar och workshops, god mat och underhållning på kvällen. I bästa fall innebär det också att man får tillfälle att umgås med sina kollegor, fördjupa relationerna och tillsammans ägna sig åt det en nätverksarbetare tycker bäst om – skapa dialog, lyssna och utvecklas. Och i allra bästa fall kommer man från konferensen, lite klokare, med fler kontakter, med stora planer för framtiden och som en lite bättre människa. Just så var 8:e Nordiska Nätverkskonferensen i Malmö för oss. I mötet med alla blir vi lite större - vi får en stark känsla av sammanhang och bekräftelse på att vi ingår i, och verkar i en lång tradition. Och att vi har fränder och kollegor som strävar och kämpar under samma systemiska stjärna.

När vi nu sitter här och minns och rekapitulerar konferensen framstår ett tydligt mönster, ett tema, som ett raster över våra hågkomster. Det är hur vi hänger ihop med alla andra därute, i Sverige, Norge, Finland och Ryssland. Först framträder de som människor, alla dessa färgstarka individer och relationen och mötet med dem, men sen minns vi också andra saker, vad de sa och vilka kloka tankar de hade. De inspirerar!

Vi ritar en karta och börjar pricka in städer och personer som vi minns, som gjorde ett avtryck i oss denna gång. Det blir många prickar och streck och snart är vår stora whiteboard fullklottrad med namn, platser och intryck.

”Nu är det bara att sammanfatta och skriva ner det här”, säger jag och börjar knappa på min dator.

NORD OCH SYD

I vilken ordning ska man berätta och i vilken ände ska man börja? Kanske någon slags geografisk resa och beskriva det mäktiga i att sitta och äta lunch med Ingemar Eng från Östersund och nätverkslaget från Ystad. Ingemar och jag sitter och planerar ytterligare en nätverksutbildning för Östersunds öppenvård som kämpar med att få ihop samverkan mellan skola, BUP och socialtjänst. Glada nyheter att Östersund får en nätverkssamordnare. Så vänder vi oss till Ystad-gänget och Marinela Milakovic, Veronica Persson och Christine Ekdahl. Av dem får vi höra hur man med självklarhet har resursmöten på öppet intag inspirerat av strömstadmodellen. I vissa städer verkar det så självklart och i andra så svårt och trögt. Lätt i syd svårt i norr. Men i rörelse och förändring. Man lyssnar på varandra och blickar framåt, mot möjligheterna.

FRÅN VÄSTER

Från väst träffar vi delegationen från Trondheim, Norrköpings vänort sedan 1949. Med sin flipover-modell pekar Eivind Finseraas så självklart på styrkan i empowerment och vi påminns om att aldrig glömma att det är ungdomen som sitter i förarsätet. Hissen i hotellet far upp och ner som en ständig spegelbild över Trondheims fina kombination av lösningsfokuserat arbetsätt och nätverksarbete.

De satsar och tror på det systemiska förhållningssättet i Trondheim. Jag får ett intryck av att det är förankrat och stabilt. De kommer med en stor trupp varav tre chefer, Tom Dösvik, Morten Dönsted och Jorn Are Aune. Sistnämnda visar sig vara både snabb och uthållig - under joggingturen runt Turning Torso är det nästan så att han hakar av mig när tempot går upp mot 4 minuter per kilometer. Delegationen från Trondheim

är också åldersmässigt utspridd. Den yngsta delegaten, Olav Överli, visar en hungrig nyfikenhet vid middagen - lika mycket över den härliga matanrättningen som över nätverksarbete och existentiella frågor. Maria Roos Tiller och Erna Monstad träffar vi i baren i ett kärt återseende sent på torsdagsnatten. Sist sågs vi i Trondheim och vi levererade en skulptur och hade konstfull workshop om samtal. Nu ses vi igen i en hotellbar i Malmö.

FRÅN ÖST

Det blir svårt att välja vad jag vill minnas och lyfta fram i berättelsen om mötet med de östligaste deltagarna på konferensen, Olga Evteshina och Vasanta Romanova från Moskva. Jag börjar med den fina workshopen, som i sin enkelhet påminner oss om hur lätt det är att gå vilse mellan sak och process och att systemiska grundfrågor är praktiska och viktiga irrbloss att följa i förvirringens mörker. Vi får också uppleva deras smittsamma glädje och ihärdiga dansande på festen och en fin promenad till stationen i sommarregnet. Vi har träffats förut, i Frankrike på nätverksseminarium, och vi vill träffas igen. Norrköping och Moskva har en egen koppling i nätverksvärlden. Planer smids på ett utbyte av något slag. Olga vill komma och praktisera eller arbeta hos oss. Hon - som utbildar nätverkslag ända bort till Vladivostok - till Norrköping. Vi blir hedrade och växer en smula.

FRÅN ÖSTERGÖTLAND OCH SÖDERMANLAND

När vi ritar in på kartan var alla kommer ifrån blir det ett kluster vid Östergötland och Södermanland. Vad många vi är! Silja Andersson och Nilla Lundquist, nätverksveteranerna från Eskilstuna som hejar på oss på Norrköpings workshop och Ulla Gillerius och Calle Mattson från Nyköpings nystartade nätverkslag som redan simmar som vana fiskar i nätverksvattnet. Eskilstuna som storsatsar

på nätverksarbete träffade vi senast när de var hos oss i Norrköping och vi bestämmer att nu vill vi komma och se hur de har det i Eskilstuna. Studiebesök planeras...

Trygga och vana i sammanhanget bidrar Modde (Lars Modin) och Håkan Evertsson från Örebro med sin närvaro. Vi är glada att se dem igen. Ett tag var det nära att deras nätverkslag skulle läggas ned, sorgliga nyheter nådde oss, vi led med dem i deras svåra situation, och sedan vände det och nu till gläds vi tillsammans.

Linköping kommer med hela sitt stim, sitt lag på åtta personer. Kajs Olausson och Elisabeth Wahlgren från Linköping sitter liksom oss från Norrköping, längst fram i plenum och jag tror inte att de är helt emot mitt förslag – att de skulle bli Östergötlands nätverkskoordinatorer, enligt Mark Hopfenbecks modell. Lärdomarna från hur man lyckats förankra nätverksarbetet i Linköping borde sprida sig till oss andra. Conny Jansson från Motala, Magnus Löfgren och Dimi Almazidou från Kinda, Patrik Håkansson och Karin Lindén från Söderköping och Nabel Mati från Katrineholm manifesterar alla med bara sin existens och erfarenhet att det går att verka som nätverkslag i mindre kommuner i regionen. Undrar om de har samma utmaningar och liknande idéer om hur man kan bemöta dem? Det kanske vi kan tala om när vi träffas på nästa

regionala nätverksstafett. För vi har en sådan, vi ses ju ibland.

STOCKHOLMARE

På kartan uppstår det förstås kluster, ansamlingar av nätverkslag och personligheter runt de stora städerna: Stockholm, Oslo, Helsingfors, Göteborg och Malmö. I de stora städerna lever nätverksarbetet ständigt, i olika former och organisationer. I de mindre städerna vet vi att nätverkslag kan gå under, bortorganiseras och återuppstå.

Jag känner trygghet och värme när jag träffar Eva Lindberg och Christina Flygare från BUP Stockholm. De likasom markerar med sin envetna närvaro på nätverkskonferenser något som är grunden i allt vårt arbete - tålmod, kontinuitet och tilltro. Kanske känslan av närhet delvis kan förklaras med att Eva är släkt, i rakt nedstigande led, till arbetarstadens motsvarighet till Florence Nightingale, "Norrköpings Ängel". Nya stockholmsbekantskaper för oss blir laget från Bromma där Lisa Koser inspirerar oss att fortsätta använda samforskningen. Och Rinkeby's representant Micke Jahn, som vankar av och an där bak i plenum. I viskningarna där bak uppstår vänskap och kontakter. Maria Hjertén från Haninge kommer själv från sitt lag. Det är en kommun med starka nätverkstraditioner och en förebild för oss andra. Vi minns att de hade en person inom kommunen som var BBIC- och Nätverksansvarig. Hur är det nu? Vi

hinner inte fråga. Vi får ta det nästa gång vi ses. För vi ses också ibland – i mälardalens nätverksstafett.

NORDISKA NÄTVERKSPROJEKT

Johan Klefbeck och Gunnar Forsberg från Nordiska Nätverksprojekt inleder konferensen med sin odysse över nätverkslagen runt om i Sverige. Föreläsningen blir en redovisning som blir till en sammanhangsmarkering... som blir till en slags inledning och nätverkstal för hela konferensen. Vi ser Johan och Gunnar och hör deras röster. Och vi som känner Nordiska Nätverksprojekt, vi tänker också på Kerstin Marklund och på Astrid Hultkrantz-Jeppson och tänker på deras röster. Johan och Gunnar berättar om mötet med sexton nätverkslag runt om i Sverige och om trender i metodik, förhoppningar och utmaningar. Vi lyssnar noggrant och minns den där soliga eftermiddagen förra våren då de var i Norrköping och intervjuade oss.

MALMÖ OCH Helsingfors

Så här i efterhand kan man kanske se Bo Nerlund, Margarita Kroumova-Hasoun och Johan Holms inledning som nätverksmötets (konferensens) praktiska inramning och lekfulla retribalisering. Å andra sidan börjar nog den processen redan på torsdagskvällen när Johan Holm står och delar ut drinkbiljetter i loungen på hotellet och vi äter, dricker och minglar gläds åt att ha kommit

ERSTA
SKÖNDAL
HÖGSKOLA

Uppdragsutbildning våren 2014

Familje- och relationsorienterad psykoterapiutbildning – med inriktning mot språkssystemisk och narrativa traditioner

45 högskolepoäng, vt 2014- ht 2015 (motsvarande steg 1)

Mer information på: www.esh.se/uppdagsutbildning
uppdag@esh.se eller ring 08-555 051 19

fram. Den klassiska ”mingelfasen” får en ny teoretisk innebörd. Vilka nätverksnördar vi är!

Sen får jag höra att Malmös lag känner till oss, och när de kommer på vår workshop och till och med känner till texter vi skrivit blir vi djupt hedrade.

En annan stad som fångar vårt intresse under konferensen är Helsingfors och deras massiva utbildning av kommunala tjänstemän, pedagoger, tandsköterskor mm, i att ”Ta upp oro”. Dessutom arbetar de med framtidsdialogen som ett stående inslag i flera skolor. Malmö, Oslo och Kristiansand är andra städer som följt exemplet. En rektor från Rosengård i Malmö berättar om hur användbart detta är i verksamheten och många blir berörda över hennes engagemang när hon berättar om pojken vars ögon börjar leva och lysa igen efter en lyckad nätverksintervention. Hur pojken får träffa sin pappa lite oftare. Ibland är det så enkelt, det svåra.

Gunda Öman, Eivor Österlund-Holmquist och Anna Kocks workshop med oss alla är så självklar och bekräftande att den ger oss kraft. Det här är användbart. Dessutom har vi roligt när vi får vara lite elaka och karikera dåliga samtal. Tom Erik Arnkil pratar om ett systemskifte och jag vill tro honom när han jämför ”Ta upp oro”-utbildningen som en Trojansk häst som kan förändra allt...”men helt utan reformer”. Vi blir extra glada när Tom Erik kommer på vår workshop som ju till stor del handlar om hur vi använt oss av Framtids-dialogen. Att vi har använt dialogfrågorna på vårt sätt och tolkat användningsområdet fritt verkar roa Tom Erik. Att se på sina metoder och tekniker med sådan generositet! Alla goda metoder borde vara freeware – fritt att användas och utvecklas. Vi knyter en kontakt med Tom Erik och börjar spana mot Helsingfors med omnejd. Ett gott möte som manar till en resa och ett framtida samtal.

HJÄRTA, DIALOG OCH DANS

Efter den goda middagen spelar det fantastiska bandet Faela upp till någon sorts dans och konsert. Den medryckande musiken får upp alla på fötter. Musiken fortsätter som en metafor och bild över den mix av känslor och upple-

velser som detta möte innebär. Dansen blir en bärande bild för kroppens behov av uttryck och dialog. Jaako Seikkulas föreläsning om nätverksmöten som en kroppslig dans blir utforskad, och upplevd, i samma plenum, men nu utan tal och powerpoint. Bara dans. Hjärtat pumpar och dialogen fortskrider in på natten.

NÄTVERKSKOMPANIET FRÅN VÄSTERÅS

Jag känner ibland ett behov av att uttrycka det jag upplever i arbetet med ord, omsätta mina tankar i text och kanske skapa en bok. Nätverkskompaniet från Västerås har gjort just det i sin nya bok om Engagerande Nätverksmöten. Under dagarna i Malmö sitter Karin Hedberg-Eriksson, Maria Källberg, Barbro Tenerz och Maria Ström i pauserna och signerar och säljer boken till oss. När de inte står på scen och håller föreläsning eller workshop. De är nog trötta när de kommer hem, tänker jag. Boken är fin och vi köper den allihop och får den dedicerad. Bra med en ny titel om nätverksarbete.

PAUS UTAN PAUS

Under en paus den sista dagen står vi ute i den heta Malmöluften och hör med varandra hur det gått. Mats Larsson från Gävles lag berättar om sin retribaliseringsovning med ballonger. Vi lyssnar och tar in. Inte ens i pausen tar vi rast från lärande. Vi är seriösa, entusiastiska, nyfikna och tar vara på tillfällena. Under middagen på kvällen sitter jag bredvid Susanna Nolin från Göteborg som är där tillsammans med Christer Jonasson och Ingrid Persson. Vi konstaterar att vi inte hunnit besöka varandra sedan vi sågs i Frankrike för två år sedan. Tiden går fort. Men nu ska det bli av. Vi tummar på det och ger oss ut på dansgolvet.

Mark Hopfenbeck och jag sitter vid lunchen en av dagarna och pratar sociala medier och de olika facebook-grupperna som finns för nätverksarbetare. Norges facebook-grupp inkluderar brukare till skillnad från vår grupp i Sverige. Mark blir engagerad och direkt efter lunchen ska han upp i plenum och hålla föredrag. Men han kan inte hålla sig och börjar redan nu att berätta och jag får läsa och studera hans utkast på ”ODIN för alla” – (Open dialogue in Network meetings).

När han sedan fortsätter i plenum kan man bara hänföras av hans kraft och engagemang. Vi behöver en Mark i Sverige, tänker jag. En som talar makthavares språk utan att tappa det centrala i nätverksarbete - brukarens röst.

SAMMA ANNORLUNDA SKILLNAD

Ulla Rosengren och Lina Kristensen drabbar oss med glöd och engagemang när de berättar om hur de på ett snällrikt sätt håller patienten i fokus med systemiska överlämningar. Till vår stora glädje upptäcker vi att de mäter sitt arbete med Scott Millers ORS/SRS-skolor i nätverksmöten. Det är något som vi i Norrköping också använder mer och mer, och vi har undrat om andra också provat. Här hittar vi vänner, med gemensamma erfarenheter.

Vi är många som går på Uppsala-laget Pia Sandquist och Teresa Zenkers workshop om hur vi kan göra ”vanliga” möten ”ovanliga”. Det är nog ingen slump. Vi nätverksarbetare och systemteoretiker har ju en förkärlek för det ovanliga. Vi vill göra en skillnad som gör en skillnad. En lagom skillnad. Och därför strävar vi efter att vara annorlunda i förhållande till vår omgivning och till varandra. Och däri ligger en härlig paradox. I den här strävan efter annorlundahet finner vi en stark gemenskap. Med Margaret Meads ord ”kom alltid ihåg att du är helt unik – precis som alla andra.

INTRESSERAD, SÅLD, FÖRLORAD

Under hela resan hem och veckan som följer efter konferensen ringer en fras i huvudet. ”Jag vill till Malmö igen”. Det är en god känsla. Man vill vara där det är god jordmån för själen, och det verkar det vara i Malmö. När kommunalrådet inleder hela konferensen med att säga hur viktigt det är att organisera bort stuprör och prioritera helhet och samverkan blir jag intresserad. När hon sedan fortsätter och säger att nätverksarbete har en självklar plats i arbetet för en social hållbarhet i Malmö - då är jag såld. När sen Bo, Johan och Margarita visar sig vara ett inspirerande, sprudlande och gädjespridande nätverkslag är jag förlorad. Jag vill till Malmö igen!

Erik Hjorth
Påhejad av Björn Holst och Maria Bark

De oskrivna svårigheterna är viktiga

KERSTIN HOPSTADIUS kan numera titulera sig” före detta redaktör”. Efter fyra års arbete med FOKUS PÅ FAMILIEN lämnar hon över stafettpippen till Gustaf Berglund, som i sin tur lämnar över uppdraget som svensk redaktionsmedlem till Ingegerd Gavelin. De två utgör nu det svenska Fokus-teamet.

Har Kerstins mångåriga erfarenhet av att läsa, granska och redigera andras texter gett henne erfarenheter som kan vara bra att ha för oss andra?

”Skriv mycket! En redaktör mår bra av att det finns mer i artikeln än vad som behövs. Ofta tror vi att det jag skriver är det jag tänker, men texten är ofta det jag kommit fram till. Det är faktiskt en tankeprocess, en dialog med din egen text som skapar en bra artikel. Det är bra om läsaren får ta del av dessa steg.”

Kerstins erfarenhet från Fokus-tiden är att de flesta som skriver är så kallade re-writers; de behöver skriva ganska mycket för att kunna se vad som kan bli en artikel. Detta till skillnad från ”pre-writers” som grunnar och grunnar, för att i stort sett ha artikeln klar när de kommer till skott. Därför blir det så centralt att man ser svårigheter som ett tecken på att något är oskrivet och behöver bli skrivet, menar Kerstin:

”Upptäckten av det som är omöjligt, som känns så omöjligt, är viktig. Svårigheterna är viktiga!”

Kerstin upplevde detta in på bara skinnen, när hon fastnade i ett uppdrag att beskriva hur de skilda nordiska språken och kulturerna kan bli till hinder för

Fokus på familjens läsare och författare. Efter ett års omöjlighet, blev det sedan en artikel som ”fick en sådan mening” att den blev till en ledare inför Visbykongressen 2011.

Jag får associationer till en annan Kerstin när jag hör hennes tankar om att inte ge upp i skapandet av texter, likväl som i läsandet av dem. Kerstin Ekman understryker också att möten med texter inte alltid måste ske på tillrättalagda stigar, att hårt arbete ibland kan vara enda vägen till vissa upplevelser.

Kerstin Hopstadius varnar för de fallgropar som ”svårigheterna” kan lura oss ner i: ”en inre förmodan att det du skriver inte är tillräckligt bra och/eller att ingen vill läsa det du är uppfylld av”. Så skall man följa Kerstins erfarenheter så gäller det att utmana ”svårigheten” genom att elda på med ord och ord, och kontinuerligt vara i en process, ha en dialog med den text som successivt tar form och förändras, tänker jag.

När det gäller artiklar till Fokus på familjen så vill Kerstin ge rådet att vi skall vara sparsamma med standarduttryck eftersom de oftast är nationella. Den som ändå vill ha med dem bör beskriva uttydningen av dem. Att vi svenskar har svårigheter i att ta till oss artiklar på norska och danska handlar naturligtvis om språket i sig, men det är också något mentalt: vi upplever det främmande.

Är det någon oskriven artikel som du skulle ha velat arbeta med så att andra fick tillfälle att läsa den, frågar jag mycket nyfiken. Kerstin svarar direkt: ”en

artikel från Bengt Weine där han skriver om Marelds bokutgivning genom åren. Den skulle ge oss så mycket om familjeterapins liv i Sverige.”

Men hon själv då? Jag undrar om hon som översatt, redigerat och gett kloka synpunkter på andras böcker och artiklar i många, många år, har hon inte en lust att skriva en egen bok där hon får bestämma från första till sista sidan? Jo, den är på gång, svarar Kerstin glatt. Det är en essäsamling där utgångspunkten faktiskt är en artikel som hon skrev till Svensk Familjeterapi 1990:” Att få syn på det man alltid har sett”.

”Boken handlar om mina erfarenheter som familjeterapeut och skrivare”, fortsätter Kerstin. ”De som idag dras till det språkssystemiskt kollaborativa förhållningssättet tappar själva dialogperspektivet, de hamnar lätt i ”så här skall man tänka”. Då missar man det som fick familjeterapin att utvecklas, detta att relationerna kommer bort i individualterapi. Människor lever i sina relationer, behöver hjälp av dem och i att utvecklas i sina relationer till omvärlden. Familjeterapin är inte färdig, den utvecklas hela tiden. Jag skriver bland annat om hur människor gör överenskommelser som får bärighet i tiden. Det är först när man kommer ner på mikroplanet som dessa blir tydliga.”

Slutligen kan jag inte låta bli att ställa en bakvänd framtidsfråga: om du vore 40 år idag, med den erfarenhet som du skaffat dig, vad skulle du då syssla med?

”Jag skulle vilja få möjlighet att öva mycket och ha många verktyg i verktygslådan. Att inspireras av både manuellbaserade metoder och öppna dialoger. Skulle vilja lära mig, underkasta mig en kraftig struktur och sedan kunna lämna den. Tidigare fanns det ”ett sätt” att bli bra på. Jag tror på ett större flöde mellan de olika riktningarna.”

Öva mycket för att bli bra behandlare, skriva mycket för att bli en bra skribent. Det är svårt att missförstå Kerstin: handling skapar färdighet, färdighet är användbar kunskap.

Låter så bra.

Erik Abrahamsson

En nestor i svensk familjeterapi

Docenten och leg. psykoterapeuten Gunnar Öberg, Åkersberga, har avlidit 85 år gammal.

Gunnar föddes i Domsjö i Västernorrland som nummer sju av åtta syskon. Han gjorde sin klassresa, utbildade sig till socionom, sedan även psykolog, och kom att arbeta på Skå från 1952 till 1964. Där var Gustav Jonsson en tidig mentor och vän och Skå blev en plantskola för flera av familjeterapis pionjärer i Sverige.

Med sin andra hustru, kollegan Bente från Norge, inledde Gunnar ett livslångt samarbete som bland annat resulterade i doktorsavhandlingen: "Skilsmässa, sorg och förluster", 1979. Den gjorde stort avtryck i socialtjänstens syn på och arbete med vårdnads- och umgängeskonflikter. Ny lagstiftning om kommunernas skyldighet att erbjuda skilsmässofamiljer samarbetsamtal tog också stöd i deras vidare forskning. Tillsammans med Bente fortsatte Gunnar sin kamp för att hjälpa skilsmässobarn och deras familjer att hitta vägar ur svåra livskriser. Både som par-terapeut, forskare och inte minst utbildare i hela Skandinavien var Gunnar under lång tid en inspirationskälla för många av oss som har att möta dessa frågor. Titlarna på ett par av Gunnar och Bentes böcker säger mycket om var deras fokus ligger; "Skiljas, men inte från barnen", "Pappa, se mig!".

Som yrkesmänniska, och inte minst som par- och familjeterapeut, var Gunnar kreativ, modig och personlig. Otaliga är de par som i Gunnar och Bentes hem, där de hade sin mottagning, fått uppleva Gunnars inkännande och utmanande närvaro. Han var öppen med sig själv och sina personliga erfarenheter, han berörde och lät sig beröras, var inte rädd att göra vad som behövdes för att hjälpa människor ur en svår situation.

På Kökar i den åländska skärgården var livet som bäst. Där stortrivdes Gunnar när han fiskade, badade bastu, högg ved, spelade kort och umgicks med sin stora familj och sina många vänner. Det var också där han skrev alla böckerna tillsammans med sin älskade Bente.

Här följer några bilder av vår vän och kollega:

Vi hade en liten tradition Gunnar och jag. Varje höst gick vi ut i svampskogarna runt Åkersberga. Gunnar visade mig sina hemliga ställen där vi alltid hittade svamp. Vad jag inte visste var

Gunnar
det tog ett tag innan jag förstod vad det var...

din värme, din humor, impulsiviteten, frivoliteten, glimten i dina ögon, ditt temperament, ditt skratt...

När jag kom på det var det enkelt:

tillsammans med dig kom jag närmare männen, farbröderna och gubbarna i min barndoms Grekland

tillsammans med dig var jag också hemma.

Tack

Allan Linnér

att han scoutade någon dag i förväg så att det fanns svamp att hämta. Därefter dolde han kantarellerna med ris så ingen annan skulle hitta dem. Dagen därpå förde han mig som av en händelse till den gömda skatten och lät mig hitta den. Det här berättade Bente för mig först några år senare. Han kunde vara full i fan, Gunnar. Och samtidigt en generös och omtänksam "handledare".

Bengt Weine

Någon gång i slutet av 80-talet, tror jag, hamnade jag bredvid Gunnar Öberg på en middag i Stockholm. Det var efter en familjeterapi-konferens, och jag försökte få honom att stödja min fåfänga tanke att FT-föreningen borde ta över en vacker byggnad i Lärkstaden, som Allmänna Barnhuset ville sälja. Så kunde vi där skapa ett centrum för familjesystemisk forskning, utbildning och terapi? det vore väl något!

Han bara skrattade åt mig, men vi fortsatte att tala om våra erfarenheter och vilka som inspirerat oss i yrket.

Kanske skröt jag lite om alla mästare jag träffat. Då sa Gunnar något träffande med en illmarig min: "Vet du att man kan inte ha mer än två ledstjärnor i sitt liv!" Jaha - och vilka var hans? "Gustav Jonsson och Walter Kempler."

Kempler var en mentor vi delade, och det var genom den amerikanske pionjären jag först träffade Gunnar och Bente i början av 70-talet. Med några kollegor hade de bildat den så kallade Arbetsgruppen för Familjeterapi, som stod för en av de allra första utbildningarna i Sverige, med Kempler som provocerande och fascinerande gästartist.

Efter det sågs vi bara ibland vid något familjeterapeutiskt arrangemang, men jag beundrade Gunnar och Bente på avstånd för allt de gjorde och skrev. Från slutet av 90-talet och nästan tio år framåt kom vi att träffas några gånger om året, hemma hos varandra, i ett pokergång som inkluderade Bengt Weine, Kemplervännen Bosse Nilsson och sedan även Allan Linnér - som efterträdde Henry Trollbäck, en annan underbart charmig äldre behandlingsledare. Vi brukade hålla på en hel lördag eller söndag så länge vi orkade, med god mat och ett antal flaskor vin. Bara halvt på allvar, för ett par tusen plus eller minus! När vi till sist måste vackla hem ville Gunnar ha "bara ett spel till" (om han inte redan vunnit mest). Han gav sig aldrig. Förrän kanske rara, kloka Bente sa till.

Det är värt att minnas att Gunnar och Bente aldrig gav sig, i det möjligen mest värdefulla och säkerligen mest svåra man kan syssla med som medmänniska och terapeut; nutida familjers samlevnads- och vårdnadstvister.

Erik Graffman

Böcker av Gunnar och Bente Öberg:

Nu går jag. W&W, 1978
Skilsmässa, sorg och förluster. Avhandling Pedagogiska Inst, 1979.
Kristerapi vid vårdnadsstrider. AVE/Gebers 1982. Ny utgåva: Samarbetssamtal – en väg till fortsatt föräldraskap. Mareld, 2006
Skiljas men inte från barnen. Natur och Kultur, 1987. Ny utgåva Mareld, 2004
Pappa se mig. Gothia 1992
När föräldrar skiljs. Liber, 1994
Vuxna skilsmässobarn berättar. Rabén, 2002

Välkomna till RIKSKONGRESS i YSTAD! UPPDATERING! 17-18 oktober 2013

Familjeterapi som ett KALEIDOSKOP

Kongressen startar torsdagen den 17 oktober kl 9.00, men vi erbjuder mingel redan onsdag kväll. Vi börjar med **ANNEMI SKERFVING**, som ska berätta om sina erfarenheter och forskning kring "Barn i familjer med psykisk ohälsa och familjehemsbarn". **ANDERS BROBERG**, professor i klinisk psykologi vid Göteborgs universitet kommer att prata om små barn och anknytning. **JIM WILSON** har ett plenum, där han kommer att prata om sina tankar kring att arbeta med barn i familjeterapi.

Vi hoppas på många seminariebidrag och har plats till 10 seminarier om 45 min under torsdag. Därefter har vi årsmöte och festmiddag med hemlig inledare !!

Fredagen den 18 oktober startar med **GAIL PALMER** på temat: Emotionally Focused Therapy, Attachment and the Science of Love. Därefter kommer **JOHAN SUNDELIN** att prata om utbildning, konsultation och handledning i ett överordnat perspektiv. Kongressen avslutas med **PERNILLA OUIS**, som är docent i hälsa och samhälle, inriktning etniska relationer, som kommer att berätta om ett högaktuellt ämne: "Hedersrelaterade familjekonflikter". Vi har plats till 15 seminarier denna dag.

Vi har till dags dato fått in 15 workshops ffa från arbete inom socialtjänsten. Vi vill gärna ha fler bidrag från vuxenpsykiatri, barnpsykiatri, skolvärlden och pediatriken!!! Vi saknar er!!!

Kongressen avslutas kl 17.00. Vi hoppas på stor uppslutning och har plats till max 320 personer. Vi hoppas du har lust och möjlighet att delta, antingen som *aktiv lyssnare, seminariehållare eller som posterutställare*. Erbjudande att stanna kvar över helgen, se www.sfft.se.

ABSTRACT: *anmäl ditt intresse för att hålla ett seminarium och/eller poster till undertecknad och skicka ett abstract på ½ A4 sida senast 30 maj!!*

KOSTNAD: 3800 kr för medlem i SFFT eller annan Nordisk familjeterapiförening inkl mingel onsdag kväll, luncher och fika båda dagarna samt festmiddag, med en nedsättning till 3200 för de första 25% som anmäler sig innan 15 juni. För icke medlem 4100 kr! (passa på att bli medlem!)

BOENDE: är förbokat på Ystad Saltsjöbad och Vandrarhem Beach House Ystad, bokas i samband med anmälan.

Ystad Saltsjöbad ligger 2 km från järnvägsstationen i Ystad och 30 km från Sturup flygplats. Grupptransfer kan arrangeras. Bra kommunikationer mellan Malmö och Ystad.

ANMÄLAN OCH INFORMATION på www.sfft.se

För frågor om anmälan och praktisk information kontakta Congresso, Tina Happe eller Märith Blixth info@congressoab.se, tel 063-121400

För styrelsen i Södra Sveriges förening för systemisk terapi och familjeterapi

Ulf Korman (ulfkorman@comhem.se) tel 0763-202079

Mentaliseringsbaserad familjeterapi på BUP-kliniken i Stockholm

UTVÄRDERINGSINTERVJU AV EN SERIE PÅ SEX MENTALISERINGSBASERADE FÖRÄLDRASAMTAL MED SARA STAYNE OCH CHRISTINA FLYGARE. SAMTALSSERIEN INGICK I ENHET NORDS PILOTPROJEKT I MENTALISERINGSBASERAT FÖRHÅLLNINGSSÄTT 2012. INTERVJUN LEDDES AV PROJEKTETS HANDLEDARE MARIA WIWE.

Maria: Jag handleder ju Sara och Christina, så jag har ju sett er på film.

Anna: Oj! Det känns jättekostigt.

Maria: Det skulle jag också tycka var jättekostigt, om någon hade sett mig på film om jag inte hade träffat dem.

Anna: Särskilt om man hade suttit och varit upprörd och ledsen och allt det där.

Maria: Men det har ju varit väldigt spännande och det har varit väldigt känslösamt. Ni har ju verkligen kämpat. Det känns som att jag har följt med er en period, även om ni inte har träffat mig än. Jag jobbar mycket med mentaliseringsterapi och det är något som ni har blivit introducerade i. Så idag ska vi nu göra av utvärdering av er samtalskontakt med Sara och Christina.

Hur är det att sitta här idag? För nu har ni ju inte varit här på tre veckor. Hur är det att komma hit nu?

Anna: Det känns okej tycker jag.

Magnus: Jag tycker att det känns lite tungt, men ok ändå.

Maria: Vad tänker ni om det här med mentalisering? Hur landar det hos er och har det varit hjälpsamt att få begreppet förklarat för er?

Anna: Ja verkligen, jag upplever att det är det som har fungerat. Det som har hjälpt oss och som har fått oss att börja prata med varandra. För det har vi gjort nu mer än någonsin dessa veckor. Vi har pratat jättemycket, massor av nätter. (När barnen har somnat) Det har vi inte gjort någonsin.

Magnus: Nej, inte på det sättet.

Maria: Vad var det som ni nappade på tror ni?

Anna: För mig var det just det här att kunna se din situation Magnus. Att försöka leva mig in i hur du har haft det och hur du upplever det just nu. Det var bra också att gå tillbaka till vad man kommer ifrån och se hur vi har påverkats. Det har varit jättenyttigt. Inte bara att

förstå mitt eget utan jag kunde förstå dig bättre också.

Maria: Magnus, känner du igen det här som Anna beskriver

Magnus: Ja, det är ju egentligen det att vi har fått ett ramverk, vilket mycket har förklarat varför man gjorde saker och ting. Och det gick att prata om utan att det blev att man gick i försvar.

Här var det okej, vi kunde stanna efteråt och tänka: "Okej, vad hände här? Varför blev det som det blev?". Man kunde försöka förstå sig själv i första hand, varför man gör som man gör. För det är ju så att agerandena kom automatiskt av allt det som vi har med oss, och klyftan mellan oss bara ökade. Även det här som Anna är inne på ser jag också som en stor anledning till att vi förstår varandra nu och allt det tuffa som vi har gått igenom. Jag förstår också varför vi är där vi är.

Maria: Jag funderar kring Sara och Christina. Var det någonting i deras sätt att berätta om mentalisering som gjorde att ni nappade? Deras sätt att förmedla vad det innebär och sådär.

Anna: Jag tyckte att det var jätteskönt att få verktyg och att vi fick konkreta uppgifter.

För som det var då så var det totalt kaos i vårt liv. Jättekris var det. Och det har det ju varit i många år. Men då kändes det skönt att ha något konkret att jobba med.

Maria: Så det var något som Christina och Sara levererade, något som stämde in för er.

Anna: Ja. Och så var det skönt att när vi talade så kunde ni mentalisera. Ni kunde på det sättet se oss utifrån och ni kunde se vad vi sa och ni kunde svara på det. Ni kunde t.ex. säga "kan det vara så här som Magnus upplever det?"

Magnus: Jag tycker ni har varit ett så bra bollplank eller vad man ska säga. Att ni gick in ibland och avbröt och styrde upp det hela. Och sen att ni är två också, det tycker jag är jättebra.

Maria: Berätta mer om det. Vad det innebär att man är två?

Magnus: Det är en jättesvår situation vi har haft och jag kan tänka mig att det kan kännas ganska jobbigt att vara själv och försöka stötta allt. Men jag tycker det har varit en väldigt bra dynamik mellan er för ni är ganska olika som personer och hur ni hanterar sådan här typ av möten, och det tyckte jag bidrog till en skön stämning. Hela tiden var det så att om man fastnade i något så kunde någon av er dyka in och säga "ja, men jag tänker så här". Och vare sig det var så eller inte så blir det ändå att man kommer vidare hela tiden på ett annat sätt.

Anna: Jag tycker det har känts tryggt faktiskt, att ni har varit två. Sen tycker jag att ni kompletterar varandra och det märks att ni har ett förtroende för varandra. Det handlar om att kunna våga gå in och säga "nej men, nu får du nog stoppa här", som ni gör. Det har fått mig att inse att det inte är så farligt att vara ärliga med varandra.

Magnus: Precis det kändes jätligt skönt, att det är ok att säga det man känner och att känna olika. Jag menar, ni sitter ju inte inne med lösningen, men kunde ändå få oss att försöka hitta den. Och när jag tittar på målet där som vi har skrivit så tycker jag i alla fall att vi är där.

Maria: Vilket av målen är det du menar?

Magnus: Ja, det som står, om att "Förstå och stötta varandra bättre" och att "Vara mer delaktiga och trygga med varandra". Och det där med acceptans.

Maria: Kan ni berätta lite mer om det. Om att ni har hamnat i något samförstånd. Hur ser det ut? Hur har ni lyckats med det?

Anna: I början var det fruktansvärt, det var hemskt verkligen. Och jag gick hit verkligen med ångest. Det var så mycket bitterhet och ilska. Men nu känner jag att jag kommit dig närmare Magnus är vad jag någonsin varit på något sätt, som människa faktiskt. Jag hade aldrig kunnat ana att det skulle bli så här. Jag har förstått att vi måste sträva

Sara Stayne och Christina Flygare.

efter att må bra, för det har vi inte gjort på länge.

Maria: Är du med på det här Magnus?

Magnus: Ja, jag känner mig lugn inför framtiden just nu, inte orolig.

Maria: Det känns ju väldigt lugnt här inne tycker jag. Det känns lugnt att sitta här med er när ni beskriver det här. Som terapeut så skulle jag kunna tänka att: "Det här låter ju nästan för bra". Vad tänker ni Anna och Magnus om det?

Magnus: Jag förstår att man kan tänka så. Det hade det varit också om inte jag och Anna varit tillräckligt ärliga med varandra, så som vi är nu. Jag har accepterat att det är så här det är.

Maria: Vad känner du Anna?

Anna: Mm, jag håller med om det du säger. Jag har väl också tänkt så. Att så här lätt kan det väl inte vara? För det har det inte varit på årtal. Snart smäller det igen, lite så. Men jag tänker att trots att vi säkert kommer att ha tuffa stunder igen – det tror jag absolut – så tror jag någonstans att det kanske handlar om

att acceptera att det här har hänt. Att sorgen ska få finnas.

Maria: Ja visst, det är ju viktigt. Och det är ju så tydligt att ni tagit det här arbetet på allvar och börjat acceptera det som har hänt. Är det något med det här sättet att prata som ni tänker kan ha bidragit till förändringen som ni beskriver och som vi också upplever i rummet.

Magnus: Det är nog hemläxan som har bidragit till att vi fått den här plattformen till dialog på ett helt annat sätt.

Maria: Kan ni inte beskriva de där hemläxorna lite för mig. Hur har de sett ut, om ni minns?

Anna: Vi pratade mycket om vår uppväxt och berättade för varandra. Jag kommer ihåg att vi satt en hel kväll och gjorde det, det var jättevärdefullt.

Magnus: Sen fokuserade vi på varandra och försökte mentalisera. Och så skrev vi dagbok.

Anna: Jag tror att bara att det fanns konkreta uppgifter gjorde situationen lättare att hantera. Någonstans så tror jag hela tiden att viljan har funnits hos oss båda, men då var det som att hela

livet svajade. Det var otroligt skört och då var det jätteskönt att ha något konkret att jobba med.

Magnus: Något jag kände i början, som jag tyckte var frustrerande, var att när vi satt här så kunde vi prata och vi kunde resonera även om det var tufft, men så fort vi kom hem så blev det som att vi knappt hade varit här. Vi liksom föll in i det gamla och vi tassade fortfarande på så väldigt länge kommer jag ihåg. Men jag tror att de här läxorna gjorde att det blev så att vi på något sätt tvingades prata på det sättet som vi gjorde här. Och sen så känner jag också att det här med min ilska – som du verkligen har sett Anna – har fått en förklaring, att det inte är så konstigt att den har funnits där. Att vi förstår varandra har gjort mig lugnare, att inte behöva rättfärdiga hela tiden eller att säga saker bara för att få dig att reagera. Det är sådant som har gjort att det bara blivit pannkaka i kommunikationen.

Maria: Det ni beskriver är ju en jätteförändring och det kan ju jag också se som har följt er, att det är så påtagligt

med ert samförstånd nu. För någonting har ju verkligen hänt under de här månaderna. Ni nämner ju det här med hemläxorna och att det är något att få haka upp sig på i allt det här kaoset. Där måste ni ju haft någon form av ork och motivation tycker jag. Annars så struntar man ju i att göra sina hemläxor. Men, skulle ni igen kunna berätta lite mer om vad som var ”knicksen”? Vad var det som gjorde att det blev en förändring tror ni?

Anna: Jag tror att det handlar om att vi för första gången har vågat visa känslor öppet för varandra. Vi har varit totalt nakna och sårbara och jag tror att det är jättemycket det det handlar om, och det har vi fått hjälp med härifrån. Det hade vi aldrig klarat själva, inte en chans. Så det tror jag, att det är okej att vara arg, det är okej att vara ledsen och det har jag med mig härifrån.

Magnus: Jag tycker det som ni har gjort är jättebra. Jag ska säga att när jag gick hit så trodde jag inte för fem öre på det här.

Just det här att vi började redan från början med att sätta upp det här ”vad ska vi få ut av det här”. Det var totalt trasigt mellan oss, så vi var väldigt vilsna men allt det här som vi ritade upp blev liksom enklare att prata om. Som den här t.ex. (pekar på en bild), att vi kan relatera till det på lite mer metaforisk nivå eller vad man ska säga. Ni har bidragit till att göra det tydligare att se de beröringspunkter som gör att det blir så infekterat, där det smäller och där vi känner oss ensamma. För det är den här ensamheten som vi har känt, att vi har varit ensamma i helvetena vi har haft.

Vi har haft varsitt och det var jätte, jättetufft när vi gjorde de här bilderna. Det var liksom den gången som jag kände som att fem långtradare hade kört över mig, fram och tillbaka, fram och tillbaka. Så jag var liksom sådär så att jag kröp fram.

Anna: Ja, jag kan nästan inte titta på de bilderna, det är jättejobbigt.

Maria: Kan ni berätta mer om det för det är ju någonting kring det där då du nästan inte kan titta på bilderna och du Magnus kände dig som att du kröp fram efteråt. I mina öron så låter det som att det blev för mycket på något sätt. Hur skulle ni beskriva det?

Anna: Jag kommer ihåg att jag gick härifrån och var nästan arg, nästan förbannad för att jag kände som att vi gick

in i det allra värsta och sen släppte ni bara. Sen skulle man hem och försöka överleva. Precis så kände jag och det var för tungt. I alla år har jag lärt mig att stänga av, jag har varit tvungen för att överleva. I princip stänga av och inte känna någonting.

Maria: Men det här gick inte att stänga av?

Anna: Nej, det gick inte.

Maria: Så du var egentligen arg på Sara och Christina?

Anna: Ja. Ni får inte missförstå mig men det kändes så.

Maria: Ja, jag tror att det är jätteviktigt att man bara får säga det.

Maria: Men hörni, det här är väl jättebra. För nu har ni ju dels pratat om hur bra det här har blivit, men samtidigt hör jag att ni också faktiskt kan uttrycka någon form av kritik mot Sara och **Christina**, som har hjälpt er så mycket. Och det är ändå lite det ni har jobbat med på det stora hela, att man ska kunna stå för vad man känner i trygga former. Och det kan vara bland det svåraste som finns att göra mot sina terapeuter faktiskt. Just för att man också har den här tacksamheten.

Magnus: Jo, men så är det ju. Vi vet ju inte ens själva vad vi har suttit inne med så det är klart som tusan att man inte vet vad man får när man öppnar lådan. Men jag vill ändå säga att det skedde någonting i mig och jag tror det hände något i dig också Anna. Sen att vi mådde piss, det är ju inte så konstigt att vi gör.

Maria: Hur tänker ni att de hade kunnat göra på ett annat sätt?

Anna: Min ilska handlade på något sätt om att ”fan, skulle de öppna den här dörren, jag vill inte in där” fast jag hade bett om det. Men någonstans var det det som det handlade om. Det var för läskigt att gå in i.

Maria: Vad hade hänt tror du om dörren hade fortsatt vara stängd?

Anna: Vi hade inte suttit här nu. Det är jag helt övertygad om. Vi har pratat jättemycket om det här hemma och det som ni har gjort är ju att ni har dragit igång en process som inte hade kommit annars. Vi hade aldrig vågat gå in där, eller klarat att gå in där.

Magnus: Ja, just den här vetskapen om att vi ses nästa vecka har gjort att man klarat och vågat.

Maria: För det tänkte jag, att när ni gick härifrån den där gången när du Magnus kände som att du blivit över-

körd av fem långtradare och du Anna var arg på dina behandlare helt enkelt.

Anna: Det var som att en dörr hade öppnats och som jag gjorde allt för att stänga hela veckan sen.

Maria: Men ni kom ju tillbaka. Det berättar ju ändå någonting tycker jag. Det var inte såhär att ”nu skiter vi i det här, de vet ju inte vad de håller på med”

Anna: Nej, det kändes som en trygghet. Vi visste ju att vi skulle tillbaka.

Maria: Så i det här att det blev så tokigt den gången så fanns det någon grundtrygghet tillsammans med Sara och Christina låter det som, som gjorde att det var självklart för er att komma tillbaka.

Anna: Ja, jag har känt väldigt starkt förtroende för er hela tiden, det har jag.

Maria: Då blir jag så nyfiken. Vad var det som gjorde det från början. Vad var det som gjorde att förtroendet skapades?

Anna: Ja, nu blir jag lite sådär känslösam. Jag tror att det är första gången som det är någon som har lyssnat (gråter), som någon har frågat som ni. Ni såg oss och ni lyssnade.

Maria: Så det låter som något jätteviktigt som ni har fått utav Christina och Sara. Att få känna det där. Det är det inte riktigt någon som har talat om för er innan. Att det är helt okej förstås.

Magnus: Jag tycker det som varit så skönt också är att ni har hjälpt till för att vi ska kommunicera. För det har varit många tillfällen då ni har stoppat mig och sagt att ”nämen vänta lite här nu, Anna sa faktiskt såhär” eller vice versa. Vi har varit så inställda på att gå i försvar mot varandra och att gå till attack mot varandra. Där tycker jag att ni har gett oss hjälp på traven för att inte hamna där. Nu känns det som att det är länge sedan vi var där.

Magnus: Det gjorde att jag kände stort förtroende. Ni kastade om saker hela tiden, och sa ”är det inte såhär kanske” och ”lyssna på vad Anna har att säga” samt ”jag hör att du säger här”. För det har ju varit så att vi har haft så otroligt förutfattade meningar om varandra och om vad vi tycker och känner och varför och hur vi ska göra:

Anna: Nickar och ler och säger ”fördomar”

Magnus: Och det har luckrats upp.

Anna: Ja.

Magnus: Det är ett stort förtroende. Det känns som att vi blivit omhändertagna. Vi hade aldrig klarat det utan er.

Kurser 2013-2014

- **Baskurs 3-dagar, lär dig grunderna i lösningfokuserad korttidsterapi.** Harry Korman varvar undervisning med videodemonstrationer och metodövningar.
- **Fördjupningskurs 4 dagar,** för dig som kan lite men gärna vill fördjupa dina kunskaper, i liten grupp
- **Ettårig lösningfokuserad diplomutbildning.** Vill du bli riktigt bra på lösningfokus är detta något för dig. Vi träffas 2 dgr per månad och har metodträning och handledning på eget material.
- **Om motstånd vid våld och övergrepp,** Allan Wade har utvecklat en mycket intressant modell, baserat på upptäckten att det är omöjligt att inte göra motstånd när man utsätts för orättfärdig behandling.
- **Säkerhetsarbete med ord och bild.** När människor förnekar att övergrepp skett hjälper Margaret Hiles barn till en säker hemmiljö med hjälp av nätverket och användandet av "words and pictures".
- **Interaktiv arbetsledarutbildning 6 dgr,** för dig som är arbetsledare/coach/personalansvarig och vill ha effektivare samtal och motiverade medarbetare.
- **Signs of Safety, 5 dgr,** en modell från Australien för utredningar av barn som far illa.
- **Scott Miller, vad fungerar i terapi,** en mycket omtyckt, rolig föreläsare, med forskningen som grund.
- **Coaching för hållbara lösningar, 2 dgr,** Peter Szabo är en mycket erfaren föreläsare som håller en spännande kurs i högt tempo med mycket interaktion.

Detaljer finns på www.sikt.nu eller ring 040-579 480

Anna: Nej, inte en chans.

Magnus: En annan sak som jag tycker har vart jättebra var när ni har kommit hit och sett att okej, idag mår de inget bra, och sen har vi stannat där. För det har ju varit vissa tillfällen då vi skippat allt annat och bara liksom försökt att hantera situationen och det har varit jätkligt bra. Det har fått oss att sedan kunna gå härifrån och kunna fortsätta jobba hemma, fortsätta prata för det har ju varit lite akut.

Och den här prestigelösheten som jag uppfattar. Jag menar, man träffar inte alltid rätt. Det ger bara ännu mer förtroende när man känner att ni gör allt ni kan för att hjälpa till men ni sitter inte och säger "gör ni som vi säger så blir allt bra". Det gör att då känner man förtroende och då vet man att "okej, vi är rädda och ni är också lite rädda".

Anna: Men det är bra också att ni har varit ärliga och kunnat säga att "ja, men det här är jobbigt för oss" och det

är jättebra tycker jag. Att ni visat att ni bara är människor. Jag tror inte att det hade funkade annars faktiskt, om jag ska vara ärlig. Om ni hade satt er över oss som terapeuter eller att det liksom hade varit olika status så hade vi inte klarat av att öppna oss på det här sättet. Det är jag helt övertygad om faktiskt.

Maria: Vad roligt att ni säger det. Det är ju egentligen själva grejen med att jobba mentaliseringsbaserat. Att försöka förmedla att man som behandlare också är människa och att man påverkas och känner saker och att man inte vet vad man ska göra. Det verkar ha funkade så. För du säger Anna att det liksom är det som har gjort att det gick att öppna upp.

Magnus: Ja, för mig är det så här. Jag har accepterat att det är så här. Som på jobbet, med vissa kollegor har jag kommit på mig själv sitta och berätta om mig själv och hur jag har det på ett sätt som jag aldrig har kunnat tänka mig att göra innan. Jag känner att "Det är faktiskt

inte så farligt. Skit samma om folk inte reagerar rätt" och skrapar man på ytan så har de flesta någonting, snarare kanske de öppnar upp för öppnar man sig själv så får man tillbaka. Man får se helt andra sidor av människor. Det har jag märkt.

Maria: Jag känner fortfarande av det här lugnet, gör ni också det?

Magnus: Man vågar tänka framåt och det har jag inte riktigt vågat innan på det här sättet. Jag känner ett hopp och nästan lite pirr i magen inför framtiden. Att det känns att det finns så mycket bra saker som är framför oss.

Anna: Det har varit många vakna nätter och jag ser nu i efterhand att vi behövde gå in i det här. Vi hade inte klarat det utan er. På något sätt tror jag att både du och jag ser nu att vi är värda att få må bra. Ja, vi får det. På något sätt har det blivit en normalitet för oss, att det har blivit en vardag och att "så här blev livet."

Familjeterapi i Hongkong

I en av Hongkongs skyskrapor nära Hongkong University ligger Tsan Yuk Hospital. Dit har för några år sedan The Academy of Family Therapy flyttat ut och lämnat universitetet för att mera kunna ta emot familjer för terapi. Detta på initiativ av Wai Yung Lee, PhD och professor Man Lun, en av föregångarna då det gäller psykoterapi i Hongkong.

Familjeterapiakademien är ett centrum för familjeterapiutveckling i Hongkong och gör som Wai Yung Lee säger "en massa olika saker." Familjeterapiakademien bedriver framför allt klinisk verksamhet. Förutom klinisk verksamhet utbildar och forskar man i familjeterapi. Wai Yung Lee är chef för Familjeterapiakademien och Man Lun är konsult och ansvarig för forskningen. Akademien är inte vinstdrivande.

I den kliniska verksamheten möter man familjer i behov av familjeterapi, framför allt familjer som inte har råd att betala. Det kliniska arbetet sker mestadels på kvällstid för att familjerna ska kunna komma. Att ta ledigt från arbetet för familjeterapi är för de allra flesta helt omöjligt. Under min vecka där hade man kvällsmottagning fyra kvällar och att få delta i familjeterapin var alldeles självklart. Öppet och generöst. Kändes lite grand som tillbaka till familjeterapins rötter när behandlingsrummen öppnades upp, via envägsspeglar och senare med kolleger i rummet. Här använde man sig av båda delar.

I utbildningen, Family Studies, får deltagarna förutom teorin, som är mycket lik den vi använder här i våra utbildningar, följa erfarna familjeterapeuter i deras kliniska arbete inom akademien och också under handledning arbeta med de familjer som kommer och är i behov av familjeterapi. Direkthandledning är det vanligaste inlärningssättet.

Wai Yung är uppvuxen i en kinesisk familj i Hongkong, enligt henne själv från en utdöende kultur, där t ex hennes pappa hade tre hustrur samtidigt. Hon emigrerade till Toronto och under 1990-talet pendlade hon till Minuchin i Philadelphia och han var under sex år utbildningshandledare. I "Mastering Family Therapy" har hon beskrivit sina erfarenheter av denna krävande – och givande handledning. Efter många år i Nordamerika återvände hon till Hongkong och bröt ny mark för familjeterapin. Samarbetet med Minuchin fortsätter alltjämt och hon är bl a medförfat-

tare till Mastering Family Therapy och Assessing Families and Couples.

Mitt intresse för Wai Yung kommer av just samarbetet med Minuchin och bl a den artikel hon skrev i Family Process 2010 där en studie redovisas om att fånga barns reaktioner via biofeedback på föräldrakonflikter. Samspelet mellan barnets fysiologiska reaktioner och föräldrarnas bråk samt att utveckla ett sätt att kunna använda resultaten i familjeterapin var syftet med studien. Wai Yung hade som mål med studien att utmana den problembeskrivning som familjen kommer med, att en person är problemet. Hon ville också stärka "bevisen" genom biofeedback. I Hongkong är familjeterapin lika ansatt som här när det gäller neuropsykiatri.

I studien ingick tjugo familjer med barn som är med i rummet när föräldrarna uppvisar sina konflikter under en halvtimme. Barnens puls mättes via ett datoriserat biofeedbackprogram. (Numera går ju detta att göra via mobilen.)

Här några axplock från studien: De tre mest förekommande problemmönstren hos paren var (a)kräva, kritisera, klaga och sedan dra sig tillbaka, (b) ömsesidig fientlighet där båda attackerar varandras värderingar, känslor och personligheter och (c)ömsesidig tillbakadragande där båda stänger av efter att ha förgäves sökt nå varandra.

Mer än 70 % av föräldrakonflikten resulterade i ökad puls hos barnen. Alla barnen blev mer eller mindre berörda av föräldrakonflikten. Det barnen reagerade mest för var konflikter i parrelationen och därefter klagomål på barnet självt. Skadlig effekt på barnet hade hot om separation, skilsmässa, arbetslöshet och sjukdom hos föräldern. Barnen fortsatte ofta att ha hög puls även när föräldrarna tystnade.

I motsats till tidigare studier som ju visat att yngre barn inte är så involverade i föräldrakonflikter, visade sig barn mellan 6 och 9 år mycket involverade här. Barn från aggressiva hem är mera observanta på hur föräldrarna försöker lösa konflikten och återskapa emotionell trygghet, detta har stöd i tidigare forskning. Föräldrakonflikten behöver inte vara öppen för att barnen ska reagera utan barnen reagerar på spända situationer.

Tonåringar visade sig ofta likgiltiga inför föräldrarnas konflikter, men deras pulslag visade samma ökning som

de yngres. Så även om tonåringar vid långvariga konflikter mellan föräldrarna stängde av, reagerade deras kroppar.

Att så enkelt och tydligt kunna visa barnens känslighet påverkade familjerna starkt och underlättade för att byta fokus från symptom/syndabock till familj/system. Allt detta lyckades man med på en timme! (Hartzells (2010) avhandling visar också att barnen tycker om att delta, om de får utrymme att delta tillsammans med föräldrarna.)

Allt detta har vi familjeterapeuter ju klinisk erfarenhet av. Samtidigt ser jag det idag i tider av individualiserad problemförståelse som extremt viktigt att påminna sig om det självklara i att barn mår dåligt när föräldrelationen gungar.

Wai Yung menar att vi måste hitta mera av sådana kombinationer för att möta den ökande medikaliseringen. Hon menar att vi inte längre i familjeterapin kan luta oss mot första generationens karismatiska terapeuter som med sin teknik förstummade oss och blev beundrade. Nu måste vi var och en visa att familjeterapi har betydelse och ger resultat – igen. Ett hårt arbete krävs med ständig utvärdering, säger Wai Yung.

Ja, det var verkligen uppfriskande och tankeväckande att vara hos Wai Yung och hennes medarbetare, alla med sin tydliga hållning kring familjeterapins hörnstenar, trots att situationen i Hongkong liknar den vi känner igen med diagnostisering av barn som alltmer dominerande. Kollegerna i Hongkong var verkligen generösa och jag fick förutom långa samtal om familjeterapi, ta del av live sessions med familjer, mycket mera än jag hade tid för. Så jag kommer nog att säga ja till deras inbjudan att återkomma.

Gun Drott-Englén
drott.englen@gmail.com

Är det tänkbart att psykiatrisk sjuklighet
kan orsakas av läkemedel mot psykisk ohälsa?

Diskussionsdag med Robert Whitaker och Elias Eriksson samt Lars Joelsson och Märten Gerle med Herman Holm som moderator

Malmö 8 nov 2013

Robert Whitaker är vetenskapsjournalist och författare. Han har vunnit många utmärkelser för sin undersökande journalistik och bland annat varit nominerad till Pulitzerpriset.

Hans senaste bok; *The Anatomy of an Epidemic*, har väckt mycket uppmärksamhet. Boken är en kritisk analys av skillnaden mellan det reella kunskapsläget vad gäller mediciner och den information som når patienterna och doktorerna. Särskilt betonar Whitaker i den här boken att riskerna med psykiatrisk medicinering är kraftigt nedtonade och borde tas på mycket större allvar. Han framför också hypotesen att den nuvarande epidemin av psykiatrisk sjuklighet kan vara medicininducerad.

Elias Eriksson är sedan 2001 professor i farmakologi vid Göteborgs Universitet. Han är en internationellt välrenommerad forskare med en mängd publikationer inom det neurofarmakologiska området, och deltar ofta i nationella och internationella symposier. Vi är väldigt glada för att Eriksson valt att vara med som en kritisk motpol till Whitaker

Lars Joelsson är barnpsykiatriker och ordförande i Svenska Barnpsykiatriska föreningen och kommer att berätta om var Barnpsykiatrin står i frågorna kring barn och psykofarmaka.

Märten Gerle, som arbetat länge som vuxenpsykiatriker, kommer att berätta om Socialstyrelsens policy i dessa frågor.

Herman Holm är psykiatriker och har varit chef för psykiatrin i Malmö under flera år. Han har under senare år arbetat med en nationell inventering av all slutenvård inom psykiatrin samt också i det nationella projektet Bättre Vård i Mindre Tid. Han innehar en överläkarspost inom Psykiatri Skåne.

Är det tänkbart att Whitaker har rätt?

Hur ska vi som arbetar med människor (varav många använder mediciner) förhålla oss?

Vad säger egentligen forskningen om teorin att mycket av psykisk ohälsa skapas av obalans mellan dopamin och serotonin. Vad finns det för hållpunkter att långtidsanvändning av exempelvis SSRI och antipsykotika kan ge upphov till irreversibla förändringar som gör det svårt att sluta medicinera. Detta är exempel på områden som kommer att diskuteras under dagen.

Arrangemanget organiseras av Södra Sveriges Förening för Systemisk terapi och Familjeterapi och Svenska Föreningen för Läsningfokus.

Tid: 8 november kl. 9.00 -16.00

Plats: Tandläkarhögskolan i Malmö

Kostnad: 600 kr. För- och eftermiddagsfika ingår.

Max 150 deltagare

Detaljerat dagsprogram kommer att publiceras på SFFT.se

Anmälan till: Tina Eriksson-Sjöš. E-post: tina.eriksson-sjoo@mah.se, med inbetalning av 600 kr till plusgiro 485 09 76-4. Ange namn och adress, mailadress, samt ÖWhitakerdag Öppnalongen.

Om du undrar över något så kontakta Ulf Korman (ulfkorman@comhem.se), 0763-202079 eller Harry Korman (harry@sikt.nu), 040-579480

Välkommen!

"Jag vill berätta för er..."

Samforskning som en rolig hobby

"Ja, jag kände mig nog rätt ensam." Stina är inbjuden av mig och mina kollegor i familjebehandlarteamet i Bromma för ett samforskningsamtal. Under en längre tid har teamet varit sysselsatta kring hur de familjer vi möter, upplever skillnader och att finna kvalitetsutvärderings-former kring detta. Att hitta sätt att utforska den mer tysta kunskapen. Våra enkäter känns otillräckliga med ett utifrånperspektiv och är fattiga på fördjupande lärdomar, de inspirerar oss inte särskilt mycket och vi söker andra former för fördjupning och att vara i ett även ett personligt lärande.

SAMTALET TILLSAMMANS MED STINA

Jag och Stina haft en längre samtalskontakt och det har varit en tuff resa för Stina att komma i kontakt med socialtjänsten med mycket dramatik och känsla av utsatthet av det hjälpsystem som hon mer upplevt stjälp och Stinas erfarenhet är att hon aldrig mer vill ha med socialtjänsten att göra. Klockan är 18 och det mörkt ute. I rummet intervjuas Stina av mina två kollegor och ytterligare en kollega är reflektör i dagens samtal. Vi har även en yngre gäst med i rummet; Stinas ettåriga dotter sitter på golvet och leker med en leksaksbil med nappflaskan bredvid sig. Stina fortsätter och säger lågmält – "jag kände hur Lisa nog försökte hjälpa mig i samtalet med Y". Y har varit Stinas socialsekreterare och situationen rör ett samtal som etsat sig fast i mitt inre och som jag undrat över, som levtt kvar inom mig och nu tagit upp i samtalet med Stina om vår kontakt och hur det blev. "Y var på mig", fortsätter Stina "och jag kände mig så dålig, så urusel som mamma och att ingen fanns där och tog mitt parti på det mötet."

"../...men jag minns precis hur det var"

Intervjuarna frågar vidare kring Stinas upplevelser av just detta möte. "Jag kände att Lisa försökte på sitt sätt att ta parti, att balansera upp det hela men kanske var hon själv klämd av Y och av situationen? Jag och Lisa pratade om det i ett senare samtal, hur det blev för mig, men jag minns precis hur det var och hur ledsen jag kände mig efter samtalet med Y. Då kände jag att jag aldrig mer vill ha med socialtjänsten att göra."

Jag sitter på sidan i det lite för trånga rummet och vilar armen mot det blåa fåtöljstödet och lyssnar på samtalet mellan Stina och intervjuarna. Stinas led-

senhet över just det mötet, blir också en bekräftelse på min egen ledsenhet och tillkortakommanden utifrån den beskrivna situationen. Och min känsla som jag burit med mig efter Stinas och mina samtal och som jag nu delat med mig till teamet och Stina. Att jag kunde gjort mycket mer, kunnat sätta ner foten och haft modet att göra en kraftfullare markering för att hjälpa Stina. Jag är berörd av hennes mod, det är hon som har modet just nu att sätta ord på en upplevelse som vi delat och som vi båda också bär med oss på olika sätt från vår behandlingskontakt. Ola är reflektör och sitter också på sidan och lyssnar och antecknar. Jag ser hur han skriver i sitt block. Klimatet i rummet är lågmält men också fyllt av respekt.

Vi är här för att lära av Stina, ta det del av hennes upplevelser och känslor och det är en till viss del ovanlig situation för oss behandlare. Nu sitter jag själv och blir på ett sätt granskad men det ordet är inte rättvist för samtalet sker i en anda av ödmjukhet och tacksamhet över att Stina är villig att komma hit och dela med sig. På ett sätt i en lärandesituation, vi lär av Stina och hon vill hjälpa oss, vill förmedla sina erfarenheter och kunskaper som också kan bidra till att någon annan, som kommer till oss, kan bli hjälpt och stärkt av det Stina delar med sig.

"NÄR MAN KOMMER TILL SOCIALTJÄNSTEN ÄR MAN UTSATT"

"Vad hade du önskat"? frågar behandlarna. Stina säger att hon önskat att jag varit tydligare, att jag tagit parti. Att hon hade behövt det. Att jag gjorde det men att det behövts ännu mer för hon kände sig så utsatt av Y. Och Stina säger att när man kommer till socialtjänsten är man utsatt. Att det är så mycket känslor och att som förälder ha blivit utsatt för just granskning, är i sig en skamlig och skuldtyngd situation. Och hur viktigt det då är att inte bli bedömd och bekräftad som en dålig mamma, att minner, ord och kroppsspråk, allt påverkar i ett samtal. Stina säger: "När jag och Lisa träffades själva efter våra möten med Y, kunde jag känna mig fri och jag kände också att Lisa lyssnade på mig, försökte sätta sig in i min känsla och förstå min situation. Hon satt där och lät mig få prata, få berätta vad jag ville och när hon inte förstod, frågade hon vidare. Hon gav sig inte utan ställde frågor för att verkligen förstå. "Jag kände mig trygg." Intervjuarna borrar nu vida-

eller systematisk utvärdering?

re kring ordet trygg. ”Vad menar Stina med trygg? Hur kunde det gå till när tryggheten infann sig, vad gjorde Lisa och vad gjorde Stina? Vad såg Stina i Lisas ansikte, kroppsspråk?” För varje svar, frågar intervjuarna vidare – berätta mer? Kunskaperna som söks rör detaljer, känslor, rörelser, tonfall och relationen mellan mig och Stina.

SUBJEKT-SUBJEKTRELATION

I två timmar förs samtalet mellan Stina och oss i teamet och det blir som en böljande samtal med reflektioner och reflektioner på reflektioner. På slutet säger Stina att hon är glad att hon blev inbjuden och att hon känner att det samtalsklimat hon och jag haft, också tycks finnas i teamet. Jag kikar på Stina och hon ser stark ut. Vacker och stark och det är en annan kvinna som sitter i rummet med oss som inger en känsla av upprättelse, en känsla av styrka och delaktighet. Kanske är det också situationen med allt ifrån hur vi bjudit in Stina, hur vi beskrivit varför vi önskar ta del av hennes kunskaper, hur intervjuarna bjudit in för vidare frågande, hur reflektören delat tankar och frågor och att jag som behandlare satt mig själv i en position av att vilja ta del av Stinas tankar även om det också är smärtsamt för mig som behandlare. Ödmjukheten och lärandesituationen känns i rummet och vi är i subjekt-subjektrelation tillsammans. Delar en erfarenhet på ett mer jämlikt plan. När jag följer Stina ut ur rummet, går vid hennes sida, mot utgången och vi småpratrar, känner jag hennes värme och min värme för Stina. Hon frågar mig hur jag upplevde samtalet, som om hon vill kolla av, hur blev det här för dig? Jag uppfattar det som en omtanke och känner mig glad i mitt inre och trygg med att Stina också upplevt att våra samtal varit till nytta.

TEAMETS KÄNSLA AV ATT BLI BERÖRD

Efteråt när vi i teamet sätter oss ner för att dela våra tankar och känslor, är det som att vi nu delar en ny erfarenhet tillsammans. Både av att ha tagit del av Stinas kunskaper men också gjort något i teamet som vi alla blir berörda av. Personligen känner jag att jag som behandlare fått syn på flera saker som berör mig både som professionell men också som Lisa som person. Det känns som en ynnest att ha fått vara med om dagens samtal. Den kunskapen

och erfarenheten hade jag aldrig fått med mig om inte Stina delat detta så öppet med oss.

ATT BYGGA IN SAMFORSKNING I DET KLINISKA ARBETET

Så hur hitta former för att bygga in samforskningen som en permanent del i vårt kliniska arbete och inte se det enbart som ”en rolig hobby”? Vi vidgar blicken utåt i teamet för att finna andra sammanhang som gör liknande saker och åker därför till Göteborg och träffar två familjebehandlarteam, som byggt in samforskningen mer systematiskt i sina verksamheter. Det ena teamet har också hittat både sätt att systematisera sina kunskaper samt former för att sprida kunskaperna vidare på politisknivå. Under en dag samforskar vi tillsammans om erfarenheter med hjälp av Björn Holmberg, leg psykoterapeut från Göteborg som också haft utbildningsdagar med oss. Björn får en funktion av länkande nav för alla tre teamen, och vi låter oss inspireras igen och återvänder till vår verksamhet påfyllda med nya erfarenheter.

RINGAR PÅ VATTNET – SMÅ ENKLAVER RUNT OM I LANDET

Helt plötsligt upptäcker vi fler sammanhang med ytterligare andra team runt om i landet som också använder sig av samforskning och kontakter tas kors och tvärs över landet. ”Hobbyverksamheten” tycks få alltjämt mer struktur och vi börjar fundera i termer av dokumentation, systematik av erfarenheter och rapporter. Dagar börjar planeras in kring gemensamma erfarenheter med andra team, utbildningsdagar och workshop. Och plötsligt är vi på väg åt en riktning – börjar hitta en form och en liten plats eller ett litet hörn, ganska lågmält men fullt verksamt och möjligt, i utkanten av det utvärderingssorlet som råder på en samhällsnivå kring kunskap som något som går att mätas objektivt. Vi har inte förkastat enkäterna men tänker inte antingen eller utan både-och. Och med både-och-perspektivet i ryggen, fortsätter vi att jobba i det lilla och låta röster av de som berörs, bli hörda och låter oss själva bli berörda och det är som att vi befinner oss i en ständigt lärandeprocess.

Lisa Koser

Privatpraktiserande socionom och Leg psykoterapeut
Samt verksam i Bromma Familjebehandlarteam
lisakoser1@gmail.com

ATT HITTA EN BÖRJAN

Andy är nio. Han och hans mamma har varit med om många hemskheter och mamma åker ambulans ibland. Många tycker att det är bra om Andy får chans att prata med någon. Mamma tänker också att han kan må bra av att få prata av sig om sånt han tänker på. Andy har pratat med några förut när han var mindre, det var bra.

Nu är det jag som har uppgiften att vara någon att prata med, om Andy vill. Det låter bra, men hur börjar man egentligen när sms om tider aldrig besvaras, portkoder byts ut och Andy är sjuk när jag försöker hitta honom i skolan? Så blev senvintern vår och nu kom sommaren och Andy kommer inte ens ihåg vad jag heter.

När är det dags för mig att ge upp? Inte nu när det är grönt i parken. Nu tar vi sparkcykeln och drar iväg. Andy visar mig en utsiktsplats högt uppe och bakom några snår. Vi sopar undan lite glassplitter, sätter oss ner och låter benen hänga över kanten. Jag glömmer att jag är höjdrädd. Vi ser långt.

"...Hm, nu ser jag en massa tillbakablickar härifrån" säger Andy

"...jaha, vad ser du i dem då?"

"Jag ser den gamla skolan och kompisarna som jag saknar där. Det är ingen som tycker om mig på nya skolan just nu faktiskt"

Andy berättar lite mer och lite mer om vad han ser i sina tillbakablickar.

"Hur är det, kan man se framåtblickar härifrån också?" frågar jag försiktigt

"Ja, det kan man!"

"Kan du se ända fram till slutet av sommaren?"

"Ja, det kan jag!"

"Vad ser du då?"

"Jag ser en glad pojke"

"...Vad är det som gör pojken så glad?"

"Han har gjort en massa roliga saker på sommaren. Fiskat och sånt där."

Andy funderar och fyller på vad pojken upplevt under sommaren.

"Hm, vad ser du mer där borta då?"

"Jag ser en ledsen pojke också..."

"..."

Vi sitter tysta rätt länge och funderar. Andy vänder ansiktet mot mig och säger "Vet du... den där ledsna pojken, det är jag, faktiskt..."

Andy reser sig

"Nej nu går vi, nu orkar jag inte titta mer på alla tillbakablickarna och framåtblickarna... Vet du förresten vad det är här under där vi sitter?"

"Nej, vaddå?"

"Det är ett skyddsrum. Där ska man gömma sig när typ Hitler och såna kommer"

Några dagar senare kommer Andy för första gången ihåg mitt namn när jag möter honom på väg hem från skolan. Det är ok för Andy att vi går till parken igen, det blir lagom att prata en kvart tycker han. Han vill inte följa med mig upp till utsiktsplatsen igen. Vi stannar i en tät dunge med klätterträd.

"Här kan vi stanna, här är det som en koja" säger Andy.

"Kojor är bra ställen. Här var det skönt i skuggan också." säger jag och sätter mig på en solvarm sten.

Vi luktar på kådan från en liten tall och Andy klättrar upp och ner i träden.

"Kojor är så bra ställen att gå till om man blir sur eller arg eller riktigt ledsen. Vart brukar du gå när du känner så?"

"Jag lägger mig i sängen och gråter lite. Eller så sätter jag mig under mitt skrovbord och bygger med lego, då slappnar jag av liksom... Den här kådan är riktigt värdefull va? Jag ska samla på den och lägga den i ett glas med vatten, tror du att det blir sånt där hårt och gemenskinsligt då?"

"Ja, bärnsten är värdefullt, men det tar nog många tusen år för kådan att bli så, och jag tror den måste ligga i ett hav..."

"...Nu vet jag! Det här kan vara vårt heliga träd, som vi kan ha..."

Andy petar ihop klump efter klump med färsk kåda och jag plockar lönnlöv och gör en lövkrans. Vi slår in Andys skatt i ett lövpaket. Den ska läggas i ett hav i tusen år. Andy blir krönt med den fina lövkronan. En prins sparkar nöjd iväg hemåt på sparkcykel. Vi skiljs åt vid porten.

"Hej då Maria Bark!"

"Hej då Prinsen av det heliga trädet!"

"Vi ses!"

"Ja, det gör vi, vi ses!"

Maria Bark
Familje- och nätverksterapeut
Norrköpings Kommun

Att vara familj i Kazakstan

Kazakstan genomgår nu en stor förändring. Huvudstaden flyttade för 15 år sedan från Almaty till staden Akmola som fick det nya namnet Astana. Kring den gamla delen växer nu en helt ny stad upp med hypermodärna byggnader. Hit flyttar många unga som ser chansen att få bra arbete och lön. Dock det är en stor skillnad mellan fattig och rik. I centrum av Astana och Almaty ser man välklädda människor men kommer man lite längre ut ser man en annan verklighet. Där finns små låga hus utan rinnande vatten där de boende kan få gå en bra bit för att hämta vatten. Livet på landsbygden skiljer sig stort från de stora städerna.

Presidenten är angelägen att visa omvärlden hur mycket han gör för landet. Hans tanke är bland annat att ha ett utbyggt socialsystem i framtiden. För närvarande fungerar det dock nästan inte alls. Äldre personer som behöver hjälp får förlita sig på sina barn, släktingar eller vänner. Det innebär att de yngre får ta hand om sina gamla föräldrar och kanske ha dem boende hos sig. Något äldreboende existerar knappt. Det är endast den som är totalt ensam och inte har någon att vända sig till som kan få en plats.

Unga par som inte har råd att köpa en lägenhet får bo kvar hos sina föräldrar. Barnfamiljer som är i behov av ekonomiskt stöd har möjlighet att få något litet barnbidrag men i många fall fungerar det inte. Man måste vara mantalsskriven och det är inte alla som är det.

Ett nyfött barn ska man registrera, gör man det inte får man inga bidrag för barnet. Registreringsdokument lär

inte kosta något men att få det kan innebära en långsam och krånglig procedur. Förmodligen går det snabbt att få dokumentet om man betalar mutor vilket naturligtvis inte de fattiga kan.

Den allmänna sjukvården är gratis, men även här är det som erbjuds inte särskilt bra. Det saknas bra apparater med mera och läkarna är underbetalda. Korruptionen förekommer även här.

Människorna förlitar sig mycket på naturmedicin och egen huskur. Alla har idéer om hur man ska bota olika krämpor till exempel med örter, varmt te, bastu och så vidare.

Unga mödrar, som inte har pengar, ser som sin enda lösning att lämna sitt nyfödda barn till barnhem. Nu har dock myndigheterna börjat diskutera metoder som på olika sätt ska stödja unga mödrar så att de kan behålla sina barn. Det finns en mängd barnhem i landet, många säkert bra men det är ändå bättre om ett barn kan bo med föräldrar.

Familjelivet, ja, man kan säga att för kazaker är familjen mycket viktig, inte bara kärnfamiljen utan även kusiner, farbröder, mostrar och så vidare som också räknas in i familjen. Så fort det finns något att fira blir det kalas. Den traditionella rätten beshmarmak serveras vid speciella fester. Denna rätt består av en slags bred pasta, potatis, lök samt kött, vanligtvis lamm- eller hästkött. Namnet betyder fem fingrar och innebär att man förr, ibland även nu, äter denna rätt med fingrarna. Traditionellt siter man och äter på golvet, vilket också ibland förekommer även nu. Så gjorde man förr då människorna levde nomadliv o bodde i så kallade yurt, ett slags tält eller kåta som kunde flyttas.

Det finns alltid rikligt med mat och gästerna får ofta med sig ett matpaket hem. Att äta hästkött är mycket vanligt. En traditionell dryck vid fest är kumis som är fermenterad hästmjolk och lätt alkoholhaltig. Sjaslik, grillspett, serveras ofta. Te dricks ofta och serveras vanligtvis i små skålar. Tedrickandet är en ceremoni i sig. Billigast och bästa varorna finner man för det mesta på de lokala

marknaderna. Där finns frukter och grönsaker från bland annat Uzbekistan och Kina. Färskt kött och fisk finns även samt nötter och torkade frukter.

Som jag nämnt tidigare är familjen viktig. Dock tar de kazakiska männen, liksom de ryska, inte så stor del i själva familjearbetet. Detta är naturligtvis en mycket generell bild, undantag finns förstås. Det är kvinnorna som tar ansvar för barnen, lagar mat samt sköter allt annat arbete i hemmet. Detta gäller såväl i stad som på landet.

Männen ligger på soffan, tittar på TV eller badar bastu med vännerna.

Min rysklärare berättade att hon bad sin man diska en dag vilket han gjorde. Då hon även nästa dag frågade blev hans svar ”det gjorde jag ju igår”.

Hon arbetar heltid, läser läxor med barnen, ordnar aktiviteter på helgerna, lagar mat och fixar allt annat för familjen.

Föräldrar lägger stor vikt vid att barnen ska ha bra undervisning. Viktigt är också att varje ungdom kan namnen på sina förfäder sju generationer tillbaka. Detta är viktigt också vid giftemål.

Ungdomar väljer nuförtiden själva sin partner men föräldrarna är ändå inblandade till stor del. Det läggs också stor vikt vid vem man är och varifrån man kommer. Numera sker giftemål oftast genom en registrering, ibland även med en religiös ceremoni, varefter brudparet och vänner åker omkring i utsmyckade bilar och stannar vid en minnesplats eller dylikt.

Därefter följer fest, ofta först en fest med brudens släktingar och vänner och nästa dag en fest för brudgummens.

En trevlig tradition är också att de båda föräldrarna, genom en liten ceremoni under bröllopfesten, hälsar varandra välkomna i respektive familj. Skilsmässor förekommer nuförtiden och det är oftast kvinnan som får vårdnaden om barnen. Mannen ska, enligt lag, betala underhåll men även här går det lätt att slippa undan genom att betala en muta eller känna ”rätt” personer.

Fortsättning nästa sida

Ställ frågor i stället för att ge svar

Om mig: Kristina Faleij 62 år, auktoriserad socionom, utbildad handledare genom Sköndal och GCK Göteborg. Har 20 år inom kommunal verksamhet samt startade eget, Curativa AB år 1999 som handledare för socialtjänst och andra verksamheter. Har en specialinriktning på att handleda familjehem med kommuner som uppdragsgivare. På fritiden tränar jag hästar och även där krävs en god inkänning och ett utvecklat kroppsspråk. Utan att kunna hästens språk kan man aldrig få en bärande kommunikation. Något jag har nytta av i mitt jobb. Många familjehem har också hästar vilket är en bra matchning vid första besök.

Skillnaden att handleda personal jämfört med familjehem

I familjehem blir jag mer personlig än i en grupp genom att jag får ta stor del av deras privatliv. Där är den familjeterapeutiska kunskapen mer användbar. Jag jobbar med familjen och relationerna i familjen samtidigt som jag ibland byter roll och blir socialarbetaren, experten, rådgivaren och blir förstas alltid en del i systemet. Jag går nära och jag tar del av deras liv från barndom till nu, deras äktenskap, deras rädslor, deras funderingar och deras önsknings.

I grupper blir grupp-processen mer i centrum. Där blir min roll att skapa trygghet, utmana, hålla i ramarna, inspirera, öka kreativiteten och vara en ledare.

Det råder till viss del inte så stor skillnad, utan det mesta av metoderna är detsamma men i familjehemmen blir det mer på familjehemmets villkor, eftersom oftast handledning sker i deras hem. I grupper råder en annan kompetens och en professionalism, vilket blir tydligare i uppdragen.

I familjehem kan man ofta hamna i etiska dilemman så som "undrande över hur barnen har det" kontra att "jag ska handleda så de klarar av barnen". Familjehemmen har oftast inte den professionella kompetensen som yrkesutövaren och där får man försöka möta dem i deras vardag snarare än att koppla teoretiska resonemang i sammanhanget. Det blir oftast byten av roller från handledare, terapeut, coach och socialarbetare. I grupper är rollen mer tydlig och förväntningarna klarare.

MÖTEN MED FAMILJEHEM

Presentation av mig själv - hur privat ska jag bli - vad behövs för att skapa relation - hur mycket ska jag bjuda på av mitt eget liv. Inget eller bara något.

Jag är hemma i deras kök. Katter hoppar upp på bordet telefonen ringer, hundar skäller valpar piper. De bjuder på kaffe och nybakade bullar. De vet snart att jag alltid bantar, de kommenterar det, men ändå åker bullarna fram. Ibland blir jag bjuden på lunch; "du har ju långt att åka" säger de. Det finns en omsorg

som läcker över åt alla håll. Vi skojar och pratar och vi är sociala. Jag klappar katten och vi pratar om kattens historia. Hur den kom till familjen och hur många ungar den fått etc.

Ja ser mig själv som en resurs i familjen och de får gärna bjuda mig på kaffe och visa hur omtänksamma de kan vara. Det hindrar inte mitt arbete, vi är ett team runt det uppdrag vi har. Jag är katalysatorn, containern som de slänger allt skräp i och den som ger dem hopp om en bättre värld och en tro på mänskligheten. Ibland vill de visa sina nya utbyggnader, balkonger, terrasser och djuren som nyfödda fölunger och kattungar. Jag är med i deras liv och jag ser och bekräftar och jag är social och trevlig. Jag njuter av deras engagemang och vet att de vill väl. Det finns en kärlek som jag känner och en värme som säkert barnen som bor där, får uppleva.

Jag är i familjen i flera år så de har till slut inget att dölja. Man lyfter på varje sten i olika vinklar och liken i garderoberna kommer alltid fram.

Om familjer får kontinuerlig "extern handledning", över tid så tror jag man gör både barnet och familjen en tjänst.

De sparar frågor tills jag ska komma. Jag vill få dem att reflektera över sig själva. Vad är deras sanningar och vad gör deras sanningar med det här barnet. Har familjen empati? Hur beskriver de sitt uppdrag, hur beskriver de barnet?

Fortsättning från föregående sida

Normen är att ha två - tre barn. Alla mödrar får en liten premie, för ett barn är det cirka 2 500 kronor. Summan ökar något för varje barn hon föder. Barnbidrag ges endast tills barnet fyllt ett år. Summan är knappt 500 kronor i månaden för ett barn och cirka 800 för fyra barn eller fler. Den som är riktigt fattig, och har sitt barn registrerat, kan få barnbidrag längre tid men med ytterst liten summa. Flerbarnsfamiljer premieras. En kvinna som föder sex barn är

hjärtinna och får en silvermedalj. Föder hon sju eller fler barn får hon guldmedalj.

FAKTA:

Kazakstan i Centralasien är sex gånger större än Sverige men har bara 17 miljoner invånare varav ca 60 procent är kazaker, 25 procent ryssar och resten uzbekier, ukrainare med mera. Av kazakerna är majoriteten sekulariserade muslimer. Större delen av landet består av stäpp.

Folket var förr nomader men nu är så gott som alla permanentboende. Landet införlivades 1936 i Sovjetunionen men blev självständigt efter Sovjetunionens fall 1991. Landet är rikt på olja, gas, uran och andra mineraler. Presidenten Nazarbajev är den förste och hittills ende folkvalde presidenten. Han har stor makt, någon opposition förekommer egentligen inte och knappast någon fri press heller.

Astana i februari 2013
Anki Wetterhall

Vad tänker de om sitt uppdrag, vad tänker de att de kan göra? Göra ett bra jobb? Är det ett bara ett jobb, eller ska barnet "adopteras"?

Frågan kommer alltid, att, kan de älska barnet som sitt eget och varför ska de det? Vad kommer de biologiska barnen in. Kommer de att prioriteras bort. De har det ju så bra. Om de älskar detta lilla barn och sedan kommer de att få lämna det ifrån sig. Hur blir de förstädda i det? I sorgen de hamnar i efter att de har knutit starka band.

Jag har några viktiga riktlinjer jag håller mig till:

Att inte ha en dold agenda. Vad är mitt uppdrag och för vem.

Att skapa en arbetsallians med familjehemmet. En arena där de kan känna sig förtroliga, bekväma och där de vågar ta upp svåra saker.

Att ha en konsultativ och handledande förhållningssätt, men ända vara mig själv. Att sträva efter en genuin hållning som dels visar vem jag är, men ändå inte visar mig. Jag eller mitt liv är inte intressant, men jag har mina erfarenheter och jag har mig själv som redskap, förebild och katalysator. Det vi jobbar med tillsammans, blir det vi gör. Jag håller koll på vad vi gör, när vi gör det.

Jag har ett ansvar, att följa lagen, etiska riktlinjer och hålla koll på mina egna tillkortakommanden.

JAG HAR BARNET I FOKUS

Att vara modig. Våga stå på och våga gå nära, när det behövs. Våga säga saker som är obekväma utan att kränka eller sätta sig på höga hästar. Men interventioner som ställer till det, vänder upp och ner på saker och bökar till det. Men ett syfte bakom, kan vara att få håll på fördomar och sanningar som inte är till hjälp.

Att alltid visa respekt. Jag är gäst i deras hem och i deras liv.

Ha inga hemligheter ihop men förvalta förtroende. Jag får reda på saker som ingen annan får reda på. Jag förvaltar det väl och de ska veta det.

Ge bara goda råd när de frågar efter det men vara försiktig.

Ge expertutlåtande utifrån din special kunskap eller profession

Att ha ett systemiskt perspektiv på mitt arbete, vilket innebär, att möta och lyssna på människor som beskriver sina liv och svårigheter, inom ramen för deras relationer och sammanhang.

Några grundtankar som styr mig och som jag gett mig själv:

Gå fort och se glad ut, det ger energi

Jobba med varmt hjärta och is i magen

Tro aldrig att du är så viktig som du tror.

Använd humor

Var påläst och uppdaterad men inte så det märks

Man kan aldrig veta vad någon tänker eller känner - allt är min egen tolkning

Ställ frågor i stället för att ge svar.

Använd och följ din egen tajming, matchning och intuition

Om du hamnar fel, fråga - rätta till - lyft upp det

Jobba med engagemang, det smittar av sig.

Var öppen för allt.

Var närvarande.

BARNEN I FOKUS.

Viktiga frågor runt barnet kan vara att inte objektifiera barnet utan att se subjekt till subjekt dvs. det relationella (Jesper Juul). Relationen som barnet ingår i, samt vad som händer i interaktionen mellan föräldrar – familjehem – socialsekreterare – barnet - handledaren.

När skolan klagar och familjen står på skolans sida. Jag vill alltid ha barnperspektivet dvs barnets upplevelse och vad barnet uppfattar som svårt utifrån beskrivningar som till exempel assisten-

ten ger. Lärare och rektorer får klara sig på något annat sätt. Vi kan aldrig gå in i att lärare går på knäna eller att dagispersonal sliter ut sig eller att det inte finns resurser i skolan. Skolan får fixa det själva och alla barn har rätt till skolgång och att få hjälp med det de behöver.

Jag hjälper familjerna att hålla ut, ställa krav och tro att det är möjligt.

Biologfamiljen då, en mamma som kommit i kläm. Vill hon trots allt sina barn väl. Hon skiter i dem, sägs det, är det så?? Kan det smärta så mycket att hon inte orkar? Moral och dömande moral jobbar vi bort. Vi skapar förklaringar och förståelse och en icke vetande position som bygger på ödmjukhet och barnens behov. Inspiration av Jesper Juul, Harlene Anderson m fl.

Metoder eller utgångspunkter

Introspektion, moral, trossystem, berättelser, beskrivningar, systemiskt tänkande, utvidgande av systemet, intoning, barnets copingstrategier.

Gör jag det jag säger att jag gör?

Enligt Kjell Hansson bör vi tänka på att det inte bara ska kännas bra, vi ska veta att det är bra också det vi gör som handledare och terapeuter.

Jag använder mycket av Tom Andersen reflekterade och frågar ofta, vad vi befinner oss nu." Hur pratar vi med varandra? Är detta forum rätt forum för de här frågorna? Pratar vi om rätt saker? Vad gör det med oss det vi pratar om? Till vems nytta och för vad? Ska det hjälpa eller inte? Ska det lösa något?

"VAD HJÄLPER JUST NU"

Ett ständigt lyftande på stenar i samtalen utifrån ett språkssystemiskt tänkande lyfter vi frågor och granskar dess innebörd. Hur vet vi då, att det kommer barnet till gagn? Möjligen genom att se och uppmärksamma det som händer i barnets miljö, reaktioner, beteende och hur barnet som är placeras faktiskt

pratar och samtalar om det i vardagen. Vilka arbetsmetoder använder jag och kan jag reflektera över (i mitt inre), vart är vi på väg, vilken fråga tog oss hit just nu och vad väljer jag att gå in i och inte gå in i. ("Introspektion" (Thomas Ryan), "Reflection in action" (Donald A Schön) "Educating the Reflective Praktitioner").

EXEMPEL.

En babypojke hade fått 14 frakturer utifrån en misshandel och placerades i ett familjehem vid 3 månaders ålder. Han var illa därav av misshandeln när han kom till familjehemmet, närmast apatisk.

Biologfamiljen överklagade LVU i flera år, och vårdnaden om barnet efter tre år, då det blev en vårdnadsöverflytt. Familjehemmets tankar kretsade kring det och de såg detta misshandlade barn och det är lätt att känslor drar iväg över vad föräldrar gjort med barnet. Socialtjänsten inställning till hur man jobbar har en stor betydelse. Denna socialtjänst var systemisk inriktad och gav oss fria tyglar.

Hur blir umgänget med biologfamiljen utifrån misshandel av en baby. Socialtjänsten bestämmer omfattningen

och jag förbereder familjen. Vi jobbade på minsta lilla möjliga kontakt med biologfamiljen. I tron om att det är viktigt att veta sina rötter och att inte bryta kontakten och utifrån vad familjehemmet orkade med samt vad som var möjligt.

Vi hade ett till dilemma och det var familjehemsmammans rädsla att mista babyn och då hon tidigare hade mist två barn, ett missfall och ett dödfött barn. Familjen hade inga egna barn. Anknytningen till denna babypojke blev stark. Hur kan man trots allt få en fungerande umgänge på minsta lilla marginal utan att bli moraliserande och dömande. Biologmammans hade ju trots allt inte skyddat sitt barn för fadern och fadern hade ju misshandlat barnet svårt och dömdes för detta. Fängelse och förlorad vårdnad blev straffet. Ändå jobbade vi på att kontakten skulle upprättas mellan parterna. Mamman borde lämnat honom (kan man tycka) men det gjorde hon inte.

Vi reflekterade över tänkbara hypoteser över vad som hänt tidigare i familjen och försökte få en bärande historia. Vi jobbade med skulden hos familjehemsmammans kände för att hon som hon sa "stal" deras barn för att hon inte hade egna. Vem förtjänade vem, blev ett tema i våra samtal.

Många överklagningar i länsrätten, hotelsebrev, kränkningar och kränkande uttalanden mot familjehemmet försökte vi tolka, förklara och förstå. Vända och vrida och stå ut.

Efter några år fungerade kortare umgängen med mamman och hon var förtrolig med familjehemsmammans och accepterade att pojken växte upp där. Hon ville sitt barn väl trots allt och kunde säga kärleksfullt i mötet till familjehemsmammans, "att hon var glad att hennes pojke fick växa upp i detta familjehem". Familjehemsmammans grät när hon berättade och såg det som en gåva att ta hand om biologmammans pojke.

Hur var detta till synes omöjliga fall verkligen möjligt att få detta lyckliga slut. Genom en gediget tragglande med ord och språk, att sätta ord på det som finns och är, för varje person. Genom att se bakom dömande och moraliska värderingar och tro på det man gör.

Alla berättelser behöver inte sluta lyckligt på detta sätt, det kan inte vara en strävan i sig. Problem löses, men de upplöses också som Harlene Anderson uttrycker det. I möten är samtalet fokus, men i livet i sig, är tiden den avgörande faktorn anser jag. Tiden utvisar, förändringar sker kontinuerligt, saker händer av sig själva utanför vår kontroll, vilket

vi påverkar eller inte. Ibland kommer en lösning eller en upplösning plötsligt från ingenting och perspektivet ändras.

Utgångspunkten och förklaringar är att människor hamnar i svåra livssituationer som gör att de inte kan hantera saker på ett bra sätt vilket leder till lidande.

Samarbetet med uppdragsgivarna

Socialtjänsten maktutövning över familjehem är ett annat tema. Familjehem som blir kränkta av socialsekreterare som utövar makt. Som i många fall behandlar familjerna som mindre vetande eller som en familj som utför ett jobb, men som inte har rätt att känna eller tänka själva. Vi jobbar med språket och familjens sätt att svara upp mot härskartekniker och ställa krav för egen del.

En socialsekreterare frågade mig om jag "uppviglade familjehem mot socialtjänsten". Jag skrattade och undrade "varför jag skulle göra det". Hade hon möjligen trott att jag hade en egen agenda jag jobbade efter och egna behov som måste utövas i motsägelsefulla uttryck.

Oftast har jag en god kontakt med socialsekreterare som litar på att jag sköter mitt uppdrag och inte känner konkurrens eller tror att jag uppviglar eller jobbar mot. Men så är inte fallet överallt. En del vill ha kontroll på vad jag säger och gör i familjen. Jag bjuder då oftast in dem på handledning.

HANDLEDARENS ANSVAR ÖVER ATT BARNET BLIR BEHANDLAT VÄL

Jag ser och hör mycket och måste vara noga med att jag inte medverkar till något som gör att barnet far illa. Jag kan aldrig veta men jag kan fråga och summera det jag ser och hör.

Jag handleder också assistenter som är kopplade till barnet. Viktigt att inte assistenten blir en produkt i skolan., ett utanförskap som man kan känna som assistent men måste stå på barnets sida och se barnets behov och barnets verklighet. Ta konflikter men inte kränkningar. Hur mycket ska barnet anpassa sig. Kan man få gatubarn att bli snälla och fogliga utan att förtrycka? Vart går gränsen. ? Vad är viktigt: att sitta still eller att göra rätt saker, rätt val och att få bli hörd och sedd.

Jag ifrågasätter familjens rätt och fel. Hur "lydig" ska man bli. Hur orkar man som familj. Vad behöver paret av varandra för att orka. Hur blir det när barnet splittrar i familjen.

FAMILJEHEMMET

Familjen behöver bli sedd i det de gör och reflektera över processer som pågår.

Ny godkänd behandlingsform

Bruce Wampold och Scott Miller är båda kända för att kritisera evidensbaserade metoder – eller snarare hur metoder blir godkända och får stämpeln Evidens-based Practice, EBP. Nu har den metod som de bägge varit med att ta fram, FIT Feedback Informed Treatment, blivit godkänd som EBP.

Vi har tidigare skrivit om metoden som bygger på att klienten själv skattar sitt mående. Skattningen översätts till siffror och sedan kan man utläsa hur väl terapin fungerar. Det finns naturligtvis flera andra metoder för skattning av klienters hälsa men det här är alltså den enda som blivit godkänd som EBP.

FIT finns att köpa som app eller ladda ner från www.scottdmiller.com. Till FIT finns också sex manualer som utförligt beskriver funktioner och tillvägagångssätt. Just nu håller dessa på att översättas till svenska och beräknas komma ut i slutet av året.

Detta gör vi med frågor och nyfikenhet. Vad befinner de sig just nu, vilka frågor är aktuella, vad jobbar de med mest i fokus nu. Eller så bara speglar vi olika situationer och händelser och de berättar och berättar. Vi vinklar och jag fyller i. Ger inga goda råd om det inte behövs utan för i stället processen framåt och får familjen att tänka till. Hittar ord att matcha deras eget språk med och hitta en djupare mening med det som sker. Hittar den röda tråden i deras berättelser och deras syfte med olika ställningstagande.

Ibland gör jag en del expertutlåtande men det är från min kunskap inom socialtjänsten samt de kunskaper jag har inom systemteori, familjeterapi eller barns utveckling och egna erfarenheter. Vi delar livets skeenden utifrån olika vinklar. Döden, livet och mening och existentiella teman och begrepp som är aktuella (Dan Stiwne, "Existentiella samtal").

PRATA MED BARNEN

En flicka som var orolig för att vara tvungen att bo hos sin mamma, men, som hon sa, inte ville. Hon bad att få prata med mig inför ett kommande övervägande. Hon sa att hon var tvungen att säga till mamma, att hon ville bo där annars blev mamma arg och ledsen. Vi pratade en stund och hon ville att jag skulle prata med socialtjänsten eller advokaten om vad hon sagt men att inte mamman skulle få veta det. Hon ville inte att familjen skulle föra hennes talan utan jag som handledare visste bäst. Det blir dilemman man hamnar i som kan vara svåra att hantera men avgörande för barnens liv. Jag lovade framföra hennes önskningsmeningar men kunde inte lova att inte mamman fick reda på det, då socialen gör sin egen bedömning. Senare ringde advokaten och frågade vad jag trodde var bäst för flickan. Då sa jag var jag trodde, vilket säkert påverkade hela förloppet. Hon fick bo kvar och behövde inte välja bort sin mamma.

MYTER

Jag jobbar med myter. T.ex. myten om att "barnet bär på något som de behöver prata med en psykolog om". Barnet berättar sin historia så småningom i familjen på olika sätt, genom sitt agerande eller sitt sätt att vara. Det gäller att tona in och att använda sin intuition och känsla för att hitta rätt. Ibland berättar de också vad de upplevt och för dem de känner mest förtroende för, oftast familjehemsmamman, men även familje-

hemspappan. Detta hindrar ju inte att de går till en psykolog men det är inte alltid självklart att just det fungerar bäst.

Vad kan man mer göra och vad ska man göra och vad är målet med det man gör?

Jag blir en del av systemet och en del av problemet samtidigt som jag som handledare håller ett konsultativt förhållningsätt och ett utanförskap. Ibland tar jag ställning och byter roll till en mer agerande socialarbetare. Men det tillhör undantagen.

Jag får aldrig glömma etiken i arbetet och mitt uppdrag som handledare. Att sedan se till att barn får det de behöver är kanske ett uppdrag jag gett mig själv, men samtidigt följer jag också socialtjänstlagens intentioner och barnkonventionen.

Det finns en drivkraft som jag ger mig själv i mitt jobb, men som ändå inte gör att jag blir privat med familjehemmen, men ändå går nära. Schön skriver om det i sin bok. "Reflectional practicer", om att se sig själv utifrån och reflektera över vad man gör när man gör det. Att jag vet vad jag gör när jag agerar på något sätt och släpper min roll och byter roll från handledare till socialarbetare. Då vet jag varför jag gör det. Ibland har jag inget annat val än att byta roll.

För det mesta sträcker sig handledningen kring familjens tankar och beskrivningar av vad de upplever med barnet och med hela systemet.

Det blir förklaringar, hypoteser och ifrågasättande av deras trossystem och värderingar. En familjehemsmamma sa: "Jag tolererar inga lögner i min familj". Min intervention blir då: "Så det är du som sitter inne med sanningarna då"? Eller jag ljuger aldrig -ljuger jag nu då. En till fråga blir, vad måste ett familjehem tolerera? Jo, kanske det mesta till och med "lögner".

FÄLLOR

En fälla för familjehem är att de oftast tror att det är kärleksbrist som barnen placerats för. Men det behöver inte vara det. Barnen kan vara älskade på många sätt av sina föräldrar och man kan ha många olika bindningar och starka band som spelar roll. Kanske man tagit hand om sin supande mamma i många år och är därför orolig att hon super ihjäl sig när man inte är där. (Michael White, om mönster som förenar).

Att inte se familjehemmet som ett behandlingshem utan som en familj som har ett överskott som de kan dela med sig av.

Familjehem som tror att de ska rädda barnen från allt ont och onda föräldrar är en annan fälla. De vill ju väl men det blir fel ibland. Det gäller då att se familjehemmets behov av att vara behövd, deras egna tidigare upplevelser och slutsatser av det. När det gäller sexuella övergrepp så har det en egen agenda, som handlar om barnets kränkning/beteende mot vuxna (distanlöshet mm) och förövarens makt. Men det blir samma frågor om föräldrarna och barnets band som står i fokus.

Att få en familj att reflektera och samtidigt leda barnet på rätt spår utan att kränka och förtrycka ger oftast framgång. Att få familjehemmet att se att biologiföräldrar trots allt (i de flesta fall) vill sina barn något gott, samt att acceptera att man har trots detta inte behandlat barnet rätt. Det ser jag som en stor utmaning i mitt jobb.

Att jobba för sin egen del och att göra nytta

Att följa barnet och familjerna i flera år och i deras livsövergångar är otroligt givande. Att bli en del i deras system som en stöttande och positiv kraft ger mig kraft och mod att gå vidare i min profession. Att lilla Sven (då 6 år när han kom till familjen), numera en vuxen man (20 år och 1,80 lång), springer ifatt mig ute på gårdsplanen och säger. "Du Falej, jag vill tacka dig för du stöttat min fosterfamilj att orka med mig, utan dom så hade det gått åt helvete" så kramade han mig. Den gången visste jag att jag hade gjort en insats och mer behövdes inte för att känna att det nog var värt allt slit med långa resor och många samtal. Så visst gör man saker för sin egen del också. Det är väl det som skapar min mening i jobbet, "att göra nytta".

Att ta del av deras historier, barnens såväl som familjehemmets är både spännande och ger ständigt många nyfikna frågor och öppningar. Att se hur det förändras och att tro att långvariga relationer läker om de är friska och sunda, det ger mig hopp.

Kristina Falej
www.curativa.se

B-FÖRENINGSBREV

RETURADRESS:

SFT
c/o Anita Blom af Ekenstam
Ringvägen 47b
181 51 Lidingö

www.sfft.se

KALENDARIUM

9-10 SEPTEMBER

START FÖR 2-ÅRIG GRUNDLÄGGANDE
PSYKOTERAPIUTBILDNING PÅ SYSTEMISK/
NARRATIV GRUND INRIKTNING FAMILJ OCH
NÄTVERKSARBETE
WWW.FAMILJETERAPEUTERNA.SE
GÖTEBORG

23 SEPTEMBER

VÅLD I FAMILJEN – TVÅ
BEHANDLINGSMODELLER PRESENTERAS AV BUP
ELEFANTEN, BARNAHUS OCH LINKÖPINGS
MANSJOUR
WWW.FAMOS.SE
NORRKÖPING

25-26 SEPTEMBER

MODERN HJÄRNFORSKNING I NARRATIV
PRAKTIK, MAGGIE CARREY
WWW.GCK.NU
GÖTEBORG

2 OKTOBER

KORTTIDSTERAPI MED PAR, ELLIOT CONNIE
FRÅN USA
WWW.SOLUTIONSBYWULF.DK/IMAGES/EC.PDF
KÖPENHAMN

7-8 OKTOBER

"LÖSNINGSINRIKTAT ARBETE MED BARN/
UNGA OCH FÖRÄLDRAR" UTIFRÅN JAG KAN
METODEN MED BEN FURMAN
WWW.RETEAMING.NU
STOCKHOLM

17-18 OKTOBER

FAMILJETERAPI SOM ETT KALEIDOSKOP -
SFFT:S RIKSKONGRESS OCH ÅRSMÖTE
WWW.SFFT.SE
YSTAD

4-5 NOVEMBER

SCOTT D MILLER
WWW.DANDERYDSTEAMET.SE
STOCKHOLM

7-8 NOVEMBER

MENTALISERING – SOM BEGREPP OCH
FÖRHÅLLNINGSSÄTT. PETER FONAGY, EIA
ASEN
WWW.GCK.NU
GÖTEBORG

8 NOVEMBER

EN DAG MED ROBERT WHITAKER OCH
REPRESENTANTER FÖR BARN- OCH
VUXENPSYKIATRIN, LÄKEMEDELSKOMMITTÉN
I REGION SKÅNE OCH SOCIALSTYRELSEN I
ETT SAMTAL PÅ TEMAT: HÅLLER VI PÅ ATT
SKAPA NYA PROBLEM ELLER ÄR WHITAKERS
SAMMANFATTNING AV FORSKNINGEN
KRING SSRI, NEUROLEPTIKA OCH
CENTRALSTIMULANTIA OSERIÖS?
WWW.SFFT.SE

SÖDRA SVERIGES FAMILJETERAPI-FÖRENING
OCH SVENSKA FÖRENINGEN FÖR
LÖSNINGSFOKUS
MALMÖ

12-15 NOVEMBER

ADVANCED, SUSANNE BARGMANN
WWW.GCK.NU GÖTEBORG

21-22 NOVEMBER

SMALL ACTS OF LIVING: VIOLENCE –
RESISTANCE AND POWER OF LANGUAGE,
ALLAN WADE FRÅN KANADA. WWW.SIKT.NU
MALMÖ

25-27 NOVEMBER

BASKURS I LÖSNINGSFOKUS HARRY KORMAN
WWW.SIKT.NU
MALMÖ

2014

30-31 JANUARI

FÖRÄNDRINGSARBETE – PRAKTIKBASERAD
EVIDENS, SCOTT MILLER
WWW.GCK.NU
GÖTEBORG

10-11 FEBRUARI

COACHING FÖR HÅLLBARA LÖSNINGAR, PETER
SZABO
WWW.SIKT.NU
MALMÖ

24-28 MARS

SIGNS OF SAFETY, ANDREW TURNELL
WWW.SIKT.NU
MALMÖ

28-29 APRIL

VAD FUNGERAR I TERAPI? SCOTT MILLER
WWW.SIKT.NU
MALMÖ

**ANNONSERA I SFT – SVENSK FAMILJETERAPI. HELSIDA 4 000 KR, HALVSIDA 3 000 KR
KVARTSSIDA 2 000 KR PLATSANNONS KVARTSSIDA 4 000 KR.**

NÄSTA NUMMER KOMMER UT I BÖRJAN AV DECEMBER. MANUSSTOPP 15/11

KONTAKTA REDAKTIONEN SFTRED@TELIA.COM